

خبرنامه مطالعات جهان

نشریه داخلی انجمن ایرانی مطالعات جهان
سال اول، شماره ۱، زمستان ۱۳۹۱

در این شماره می‌خوانید:

مصاحبه با دکتر عاملی، رئیس انجمن علمی مطالعات جهان

فرایند تشکیل انجمن علمی مطالعات جهان

سیاست خارجی حزب عدالت و توسعه ترکیه

دروازه و دروازه بانان در نظریه های روابط بین الملل

سایه اس ۳۰۰ بر روابط ایران و روسیه

نقش ترکیه در تحولات منطقه ای

جنبش عدم تعهد و تاثیر آن بر سیاست خارجی ایران

تغییر تدریجی صحنه بین الملل

گزارش همایش ها:

بیداری اسلامی در دنیای عرب؛ همگرایی ایران و ترکیه؛ جنبش اشغال وال استریت؛ بیداری اسلامی و آزادی قدس

انجمن ایرانی مطالعات جهان

خبرنامه مطالعات جهان

نشریه داخلی انجمن ایرانی مطالعات جهان

سال اول، شماره ۱، زمستان ۱۳۹۱

صاحب امتیاز: انجمن ایرانی مطالعات جهان

مدیر مسئول: دکتر سعیدرضا عاملی

سرمدیر: دکتر سید اسدالله اطهری

هیات تحریریه به ترتیب الفبا:

دکتر سیداسدالله اطهری، استادیار دانشگاه آزاد اسلامی

دکتر رحمت حاجی مینه، استادیار دانشگاه آزاد اسلامی

دکتر حسین دهشیار، استادیار دانشگاه علامه طباطبائی

دکتر رضا دهقانی، استادیار دانشگاه تبریز

دکتر احمد سلطانی نژاد، استادیار دانشگاه تربیت مدرس

دکتر جواد شعراف، استادیار دانشگاه تهران

دکتر جواد صالحی، استادیار دانشگاه شیراز

دکتر سعیدرضا عاملی، استاد دانشگاه تهران

دکتر جهانگیر کریمی، استادیار دانشگاه تهران

دکتر عیسی گلوردی، دانشیار مرکز مطالعات راهبردی دفاعی

دکتر حسن لاسجودی، استادیار دانشگاه تهران

دکتر ابراهیم متقی، استاد دانشگاه تهران

مدیر اجرایی: دکتر جواد شعراف

دبیران اجرایی: دکتر فرناز نوری، الهه قربانزاده

همکاران این شماره: زهرا امامزاده، سمیرا خباز

صفحه آرا: بهروز بیرانوند

ویراستار: رمضانعلی ابراهیم زاده

هیات مدیره انجمن ایرانی مطالعات جهان:

دکتر سعیدرضا عاملی، استاد دانشگاه تهران و رئیس دانشکده مطالعات جهان. (رئیس هیات مدیره)

دکتر سید صدرالدین موسوی جشنی، استادیار پژوهشکده امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی. (نایب رئیس)

دکتر سیداسدالله اطهری، استادیار دانشگاه آزاد اسلامی. (خزانه دار)

دکتر قاسم انصاری، دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی. (عضو هیات مدیره)

دکتر احمد سلطانی نژاد، استادیار و مدیر گروه روابط بین الملل دانشگاه تربیت مدرس. (عضو هیات مدیره)

دکتر کامران احمدگلی، استادیار دانشگاه تربیت معلم. (عضو علی البدل هیات مدیره)

دکتر حسام الدین آشنا، استادیار دانشگاه امام صادق (ع). (عضو علی البدل هیات مدیره)

دکتر جواد شعراف، استادیار دانشگاه تهران. (بازرس و مدیر اجرایی)

دکتر ناهید پور رستمی، استادیار دانشگاه تهران. (بازرس علی البدل)

مشاوران علمی:

دکتر ابراهیم متقی، استاد دانشگاه تهران

دکتر سعیدرضا عاملی، استاد دانشگاه تهران

دکتر کامران احمدگلی، استادیار دانشگاه تربیت معلم.

دکتر حسام الدین آشنا، استادیار دانشگاه امام صادق (ع)

دکتر ناهید پور رستمی، استادیار دانشگاه تهران

دکتر ابو محمد عسگرخانی، دانشیار دانشگاه تهران

دکتر محمد سمیعی، استادیار دانشگاه تهران

دکتر یونس شکرخواه، استادیار دانشگاه تهران

نشانی: تهران، خیابان کارگر شمالی، بالاتر از خیابان پانزدهم، پردیس شمالی

دانشگاه تهران، دانشکده مطالعات جهان

تلفن: ۶۱۱۹۲۸۵ - ۰۲۱

تلفکس: ۸۸۰۱۵۰۷۱ - ۰۲۱

رایانامه: info@iwsa.ir

شبکه جهان گستر: http://iwsa.ir

مطالب، گفتگوها و اخبار خبرنامه لزوماً بیانگر دیدگاه های رسمی انجمن ایرانی

مطالعات جهان نیست.

با تاسیس دانشکده مطالعات جهان در دانشگاه تهران، نیاز به تاسیس انجمن علمی مطالعات جهان به عنوان یک هسته فکری (think thank) در کنار سایر انجمن ها احساس شد. انجمن ایرانی مطالعات جهان در سال ۱۳۹۰ تاسیس شد و مراحل فراخوان تاسیس و مجمع عمومی، هیات مدیره و ثبت انجمن با تلاش برخی از اعضای هیات مدیره انجام شد. در همین مدت کوتاه تفاهم نامه همکاری، تاسیس گروه های مطالعاتی، انتشار فصلنامه، برگزاری همایش، ایجاد و فعالیت سایت در دستور کار انجمن قرار گرفت.

برنامه انجمن برای رسیدن به اهداف خود، چاپ کتاب، فصلنامه تخصصی به زبان فارسی و بین المللی، ارتباط با اساتید و دانشگاه های حوزه مورد مطالعه انجمن، برنامه مبادله دانشجو و بازدیدهای دانشگاهی خواهد بود. مطابق با اساسنامه انجمن، دانشجویان علوم انسانی می توانند عضو انجمن شوند و انجمن خود نیز می تواند با سایر انجمن ها همکاری کند.

انجمن ایرانی مطالعات جهان سعی دارد با برنامه ریزی دقیق در حوزه معرفت شناسی و شناخت کشورها خطاهای ناشی از نابسامانی های کشورشناسی در ایران را کاهش داده و کمک های ارزنده ای به سیاست گذاری و ارائه استانداردهای آموزشی و پژوهشی قابل قبول نماید.

در همین زمینه با توجه به پیچیدگی های سیاست کنونی جهان در آغاز هزاره سوم، انجمن تلاش خواهد کرد با هدایت فعالیت های آموزشی، پژوهشی و تحقیقاتی کمک ارزنده ای به معرفت شناسی در مورد مسائل کشورشناسی، مسائل منطقه ای و جهانی و به ویژه موضوعاتی که ایران درگیر آنهاست نماید.

انجمن ایرانی مطالعات جهان تمایل دارد از همکاری همه اساتید به ویژه اساتید با سابقه، صاحب نظر و متخصص بهره مند شود و از آنجایی که مطالعات کشورشناسی دیسپلین میان رشته ای است، بنابراین ضرورت ارتباط با سایر رشته های علمی را درک می کند چراکه چنین ارتباطی به مطالعات تخصصی کمک می کند.

در این زمینه استفاده از تجارب صاحب نظران و اندیشمندان ایران برای تخصصی کردن این رشته ضروری به نظر می رسد. این انجمن می تواند به دانشجویان کمک کند تا موقعیت کشور خود و دیگران را به خوبی درک کرده و بتوانند شناخت و ارزیابی صحیح از تحولات کشور، منطقه و نظام بین الملل داشته باشند؛ همچنین به تصمیم گیران کمک می کند تا به طور مستمر و با ارزیابی هزینه-فایده به اجرای سیاست های تصمیم گیری بیاورند.

امید است این رشته مطالعاتی و متخصصان مربوط به آن بتوانند از هر دو جنبه علمی و آکادمیک و کاربردی نقش خود را ایفا نمایند. از همین جهت باید تشکیل انجمن مطالعات جهان را به عنوان گامی سازنده و در عین حال ضروری برای جامعه آکادمیک ایران تلقی کرد. امید است این انجمن با همکاری متفکران و اندیشمندان کشور با درک صحیح و آگاهانه از نیازها و ضرورت های کشور گام های موثری در جهت پیشبرد هدف های انجمن به ویژه در زمینه هایی مانند منافع ملی، امنیت ملی و دیگر مقاصد مورد نظر بردارد.

این گاهنامه به عنوان گاهنامه انجمن دستاورد اعضای دانشجویی انجمن است. دانشجویان عضو انجمن جامعه علمی کشور را آگاه خواهند ساخت و حتی خود تفکرات خویش را عرضه خواهند کرد. گاهنامه براینده علایق دانشجویان عضو انجمن ایرانی مطالعات جهان است. انتشار این گاهنامه در واقع تظاهر عینی این فعالیت و انعکاس فعالیت های انجمن ایرانی مطالعات جهان است.

نگاهی به فرآیند تشکیل انجمن

براساس نتایج رای گیری که با حضور نماینده وزارت علوم صورت گرفت دکتر سعید رضا عاملی از دانشگاه تهران، دکتر سید صدرالدین موسوی جشنی از پژوهشکده امام خمینی، دکتر قاسم انصاری از دانشگاه علامه طباطبائی، دکتر احمد سلطانی نژاد از دانشگاه تربیت مدرس و دکتر اسدالله اطهری از دانشگاه آزاد اسلامی به عنوان اعضای اصلی و دکتر حسام الدین آشنا از دانشگاه امام صادق (ع) و دکتر کامران احمدگلی از دانشگاه تربیت معلم به عنوان اعضای علی البدل هیئت مدیره انتخاب شدند. همچنین دکتر جواد شعیباف و دکتر ناهید پوررستمی از دانشگاه تهران به عنوان بازرسان انجمن مطالعات جهان انتخاب شدند.

پس از آن هیأت مدیره با برگزاری جلسات متعدد به تصمیم گیری در مورد خط مشی و فعالیت‌های آتی انجمن پرداخت. از جمله این تصمیمات می‌توان به برقراری ارتباط با سایر انجمن‌ها و نهادهای دارای

انجمن‌های علمی از ارزشمندترین سرمایه‌های پژوهشی کشور محسوب می‌شوند و از ظرفیت قابل توجهی برای ارتقای سطح علمی جامعه برخوردارند. از جمله مهم‌ترین اهداف این انجمن‌ها ارتباط بین اعضای جامعه علمی و فراهم آوردن زمینه‌ای برای فعالیت‌های علمی و پژوهشی با استفاده از توان و ظرفیت دانشگاهیان و محققان است. از این رو پس از گذشت نزدیک به شش سال از تأسیس دانشکده مطالعات جهان، نیاز به تأسیس انجمن علمی مطالعات جهان در کنار مراکز تحقیقاتی و انجمن‌های دانشجویی فعال در دانشکده احساس شد و پس از پیگیری‌های فراوان، مجوز تأسیس انجمن از کمیسیون انجمن‌های علمی ایران اخذ شد.

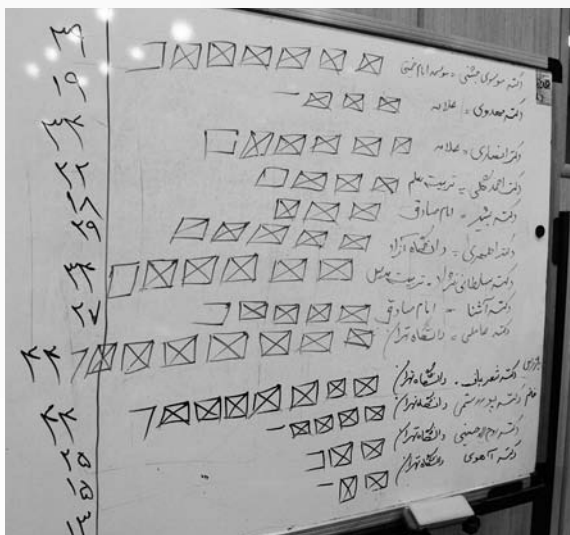
■ آغاز راه

پس از کسب مجوز از کمیسیون انجمن‌های علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، انجمن اقدام به عضوگیری و برگزاری اولین مجمع عمومی سالیانه خود کرد.

در نخستین مجمع عمومی انجمن، که روز یکشنبه ۱۷ مهر ۱۳۹۰ همزمان با ولادت با سعادت امام رضا (ع) در تالار حنانه دانشکده مطالعات جهان برگزار شد، انتخابات هیأت مدیره دور اول برگزار شد و اعضای اصلی و علی البدل هیأت مدیره و بازرسان مشخص شدند.

نایرانی مطالعات جهان

دشواری بسیار به پایان رسید. تا اکنون سه‌شماره از این فصلنامه با موضوعات امریکا، هند و جنبش وال استریت منتشر شده و در دسترس علاقه مندان قرار گرفته و انتشار شماره چهارم نیز در مراحل پایانی است. به منظور معرفی هرچه بهتر فصلنامه دو پایگاه اینترنتی نیز برای آن طراحی شده و در دسترس است. در این پایگاه‌ها کاربران علاوه بر آشنایی با موضوعات مورد مطالعه فصلنامه و هیات تحریریه می‌توانند با کلیدواژه‌های مورد نظر خود به جستجو در مقالات چاپ شده بپردازند و متن کامل مقالات را نیز مشاهده کنند.

ارتباط با اعضا

اعضای انجمن از مهم‌ترین ارکان و مخاطبان آن به شمار می‌روند و حفظ ارتباط با آن‌ها از اصلی‌ترین برنامه‌های مدیریت انجمن است. در کنار تولید خبرنامه، سایت اینترنتی با در اختیار گذاشتن امکانات متعدد می‌تواند به عنوان ابزاری کارآمد در اطلاع رسانی و ایجاد و حفظ این ارتباط مستمر، بسیار موثر باشد. با تلاش کادر اجرایی انجمن سرانجام قالب نهایی وبسایت طراحی و نصب شد و ان شاءالله در آینده نزدیک به یاری اعضای فعال انجمن به سایر زبان‌ها نیز قابل مشاهده خواهد بود.

خبرنامه مطالعات جهان

هم اکنون پس از گذشت نزدیک به یک سال از آغاز به کار انجمن نخستین شماره خبرنامه مطالعات جهان منتشر شد و در دسترس اعضا و علاقه مندان قرار گرفت. این شماره مروری است بر اهم فعالیت‌های صورت گرفته و امید است انتشار منظم و مستمر شماره‌های آتی آن بتواند در زمینه اطلاع رسانی در زمینه فعالیت‌های انجمن موثر واقع شود.

زمینه فعالیت مشترک، همکاری با انجمن‌های دانشجویی، راه‌اندازی و تقویت سایت انجمن، تأسیس گروه‌های مطالعاتی و کمیته‌های اجرایی انجمن، انتشار فصلنامه و خبرنامه مطالعات جهان و برنامه ریزی برای برگزاری نشست‌ها، کارگاه‌های تخصصی و همایش‌های علمی اشاره کرد.

نخستین گام

از آنجاکه فعالیت قانونی انجمن مستلزم ثبت قانونی آن در اداره ثبت شرکت‌ها و موسسات غیرتجاری بود، دست اندرکاران انجمن در نخستین گام همه تلاش خود را صرف پیگیری این مهم کردند. هم زمان تلاش‌های مستمری برای اجرای سایر مصوبات هیات مدیره و فراهم ساختن بستر لازم برای فعال سازی انجمن آغاز شد. در این راستا ابتدا تلاش شد تا از طریق مکاتبه با سایر انجمن‌های مرتبط و مراکز مطالعاتی و پژوهشی دولتی و غیردولتی ذیربط، معرفی شایسته ای از انجمن به عمل آید که بحمدالله بازخورد مناسبی نیز دریافت داشت. برای مثال انجمن موفق به جلب موافقت برای امضای تفاهم نامه همکاری با مرکز اسلامی آفریقای جنوبی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، کمیسیون حقوق بشر اسلامی، سازمان فرهنگی اکو گردید. همچنین چند انجمن و دانشکده از جمله انجمن علوم سیاسی ایران آمادگی خود را برای همکاری در زمینه‌های پژوهشی و تشکیل اتحادیه ای از انجمن‌های مرتبط اعلام کردند. به علاوه، با چند دانشگاه در سایر استان‌ها مذاکراتی صورت گرفت تا در صورت امکان دفتر نمایندگی انجمن در آن‌ها تشکیل شود.

یکی دیگر از اقدامات صورت گرفته تلاش برای ایجاد ساختاری منظم برای فعالیت‌های آینده انجمن بود. به همین دلیل مقرر شد فعالیت‌های انجمن در قالب گروه‌های مطالعاتی و کمیته‌های اجرایی صورت گیرد. بنابراین مطابق اساسنامه، تشکیل کمیته‌های آموزش، پژوهش، دانشجویی، روابط بین الملل و انتشارات مورد تایید هیات مدیره قرار گرفت. همچنین برقراری ارتباط و همکاری با انجمن‌های دانشجویی به منظور هم افزایی علمی در دستور کار انجمن قرار گرفت. تشکیل گروه‌های مطالعاتی فلسطین و ترکیه در انجمن و مذاکره با دبیران انجمن‌های دانشجویی دانشکده مطالعات جهان در همین راستا صورت پذیرفت.

تولید محتوا

تولید محتوای علمی یکی از مهم‌ترین اهداف تشکیل انجمن‌ها به شمار می‌آید. از این رو انتشار فصلنامه مطالعات جهان به عنوان یکی از بارزترین نمودهای تولید محتوا مورد توجه انجمن قرار گرفت. کسب مجوزها و موافقت‌های لازم برای انتشار نخستین شماره و فراهم آوردن زیرساخت‌های اجرایی برای آن نیز از جمله مراحل بود که علی رغم

رئیس انجمن علمی مطالعات جهان:

تنوع، تکرار، نوآوری و رقابت صحیح علمی، بنیان فعالیت‌های انجمن است

■ تأسیس انجمن‌های علمی چه ضرورت‌هایی را الزامی می‌کند؟

در هر حوزه کار علمی، حوزه‌های تخصصی به وجود می‌آید، یا یک تنوعی از تخصص‌ها به وجود می‌آید که انجمن‌های علمی می‌توانند مجموعه آن تخصص‌های متنوع را ذیل یک پرچم جمع کنند. شاید بهتر است، بگوییم اجتماع رشته‌های به هم مرتبط و دارای یک ساختار در انجمن‌ها تحقق پیدا می‌کند. برای مثال در همین حوزه مطالعات جهان مطالعات کشوری وجود دارد که به تعداد کشورهای دنیا علاقه و تخصص وجود دارد و می‌تواند منشاء تقویت مطالعات کشورهای مختلف جهان شود. عرصه مطالعات موضوعی جهان نیز رشته‌ها و بین رشته‌ای‌های زیادی را در ذیل انجمن علمی مطالعات جهان جمع می‌کند مثل مطالعه مسائل راهبردی جهان از جمله امنیت، انرژی، محیط زیست، غذا، اخلاق یا موضوعات محوری جهان مثل «دین» این‌ها همه ذیل حوزه مطالعات جهان قرار می‌گیرد که هم حوزه‌های آموزشی خاصی و هم حوزه‌های پژوهشی تخصصی دارد. انجمن‌ها ساختارهایی اند که می‌توانند مجموعه این رشته‌های به هم مرتبط را زیر چتر یک فعالیت علمی جمع کنند. از سوی دیگر ما همگی یک وظیفه آموزشی پژوهشی داریم، و یک وظیفه داوطلبانه در حوزه‌های علم، که باز انجمن‌ها نمودی از فعالیت‌های داوطلبانه اعضا به حساب می‌آید که کنار با جمع شدن در کنار هم برای کار جمعی و گروهی کمکی کنند به پیشبرد حوزه علم مدد رسانند.

یکی از خاصیت‌های مهمی که انجمن‌ها دارند طبیعت نهادینه و نظام‌مند آنهاست که مسیر ممتدی را شکل می‌دهد، لذا فعالیت‌های آموزشی افراد با خاتمه تحصیل در یک مقطع ممکن است پایان پذیرد ولی عضویت آن‌ها در انجمن‌ها امکان ادامه برای فعالیت‌های علمی را فراهم می‌سازد. در واقع انجمن‌ها یک کلپ دائمی دانش‌ورزی و همکاری علمی و همکاری پژوهشی اند که برای علاقه‌مندان به این حوزه مربوط فضای همکاری ایجاد می‌کنند. به نظرم یکی دیگر از ضرورت‌های تشکیل انجمن‌ها و خاصیت مهم انجمن‌ها در مرز علم حرکت کردن است. دانش، البته کهنه نمی‌شود ولی دانش نو و یافته‌های نو هر حوزه حکم هوایی را دارد که سبب ادامه حیات علم می‌شود. اگر ما هوای تازه نخوریم، طبعاً زندگی سلامت و بالندگی و نشاط لازم را نخواهد داشت. انجمن‌ها می‌توانند کمک کنند که این تازگی در حوزه علم باقی بماند. اهمیت دیگر انجمن‌ها، پر کردن خلاءهای علمی است، آموزش در هر رشته‌ای دیر به دیر بازنگری می‌شود ولی انجمن‌های علمی جریان سیالی اند که دائماً می‌توانند خلاءهای آموزشی را پر کنند،

■ انجمن علمی
مطالعات جهان با
همکاری متفکران
و اندیشمندان
کشور، می‌تواند
گام موثری در
پیشبرد اهداف
ملی داشته باشد

■ در مدت
کوتاهی که
از تأسیس انجمن
می‌گذرد، با
سازمان‌ها و
نهادهای مختلف،
تفاهم‌نامه
همکاری منعقد
کرده ایم

لذا انجمن ها باید همیشه به دنبال یافتن خلاءهای علمی و آموزشی متناسب با نیاز فضای آموزش کشور و نیازهای اساسی که دولت، بخش خصوصی و مردم دارند، باشند.

■ تاکنون اهم فعالیت های انجمن علمی مطالعات جهان چه بوده است؟

انجمن مطالعات جهان، انجمن جوانی است، پس اولین اقدامش این بود که وضعیت قانونی را برای انجمن شدن مناسب کند. تشکیل جلسه هیأت مدیره، برگزاری انتخابات و شکل گیری هیأت رئیسه و انتخاب رئیس انجمن، اقدامات مربوط به نهادسازی و استقرار نهادینه انجمن می شود که انجام شد و مراحل نهایی ثبت انجمن درحال انجام است. اقدام مهم دیگر انجمن انتشار ارگان علمی انجمن است که فصلنامه مطالعات جهان است و معمولاً زمان می برد تا انجمن ها بتوانند فصلنامه برای نشر آماده کنند ولی خوشبختانه با تدابیری که از قبل صورت گرفته بود و سهم مهم و اصلی را در این کار آقای دکتر شهرباف داشته و دارند، هم در تأسیس انجمن و هم انتشار و موفقیت فصلنامه مطالعات جهان گام مهمی برداشته شده و ما در آستانه چاپ سومین شماره فصلنامه قرار داریم.

برگزاری جلسات هیأت رئیسه انجمن که منجر به برنامه ریزی هایی برای سال ۹۱ شد؛ از جمله راه اندازی سایت انجمن، برگزاری نشست های علمی رسمی، و توافق برای برگزاری کنفرانس های علمی که توافق کردیم که به مرور برگزار خواهد شد. موضوع همکاری با سایر انجمن ها و مؤسسات و مراکز دولتی هم مطرح است که فهرست مفصلی از مراکزی که پتانسیل ارتباط انجمن با آنها وجود دارد. تهیه شد و مکاتباتی با مراکزی صورت گرفته است که باب همکاری را آغاز کنیم. ارتباط انجمن علمی مطالعات جهان با انجمن های دانشجویی حوزه های مرتبط مثل انجمن علمی آمریکا و... نقش کلیدی در توسعه فعالیت های انجمن دارد که به مرور فعال می شود. بحث عضو گیری و افزایش اعضاء مطرح است. اشتغال زایی و همکاری برای اشتغال زایی برای فارغ التحصیلان مطرح است. انجمن علمی ما پل است طرحی برای اشتغال فارغ التحصیلان داشته باشد. اولاً از آنها برای حضور در جلسات که ضمن این که عضو انجمن باشند با همکاری آنها بتوانیم برای حضور زمینه اشتغال را فراهم کنیم. ثانیاً، همکاری بین المللی مطرح است که با انجمن های علمی در حوزه کشورهای مختلف بتوانیم باب همکاری را باز کنیم. ما باید بتوانیم زمینه همکاری هایی ایجاد کنیم و احتمالاً تا سال آینده بتوانیم امکان برگزاری یک نشست با حضور سایر انجمن های فعال علمی را داشته باشیم. بحث تدارک گاهنامه انجمن است که مجموعه فعالیت هایی را بتواند منعکس کند امیدواریم اولین شماره هرچه زودتر منتشر شود. در همین مدت هم انجمن نشست های زیادی را با همکاری دوستان دیگر برگزار کرده است.

باید توجه داشت که انجمن بودجه خاصی ندارد، سازمانی است که به صورت داوطلبانه باید اداره شود. فعالیت های اداری، فرهنگی و آموزشی آن به صورت داوطلبانه است و در واقع اعضاء در پیش برد کارها داوطلب هستند مشارکت می کنند و انجمن را جلو می برند. ما باید سعی کنیم منابع مالی را از نهادهای مرتبط با منافع مطالعات جهان تأمین کنیم تا انجمن بتواند مسیر رو به پیشرفتی را دنبال کند. بدون منابع مالی توسعه کار انجمن سخت است.

■ از نقش و تأثیر اعضای انجمن چه ارزیابی دارید؟
اساساً انجمن هویت و بودن و استمرارش منوط به فعال بودن است، ما اگر این هنر را داشته باشیم که شرایط را برای همکاری همه اعضا فراهم کنیم به نظر من موفق شده ایم. برای مثال ویکی پدیا از کاربر به عنوان تولید کننده استفاده می کند با این شگرد توانسته تمام کاربران را به تولید کننده تبدیل کند. در انجمن باید اعضا تولید کننده باشند. همین جا من به عنوان یکی از اعضای انجمن عرض می کنم که انجمن به همه کسانی که با نوآوری خودشان، با طرح یک مسئله، موضوع، و یک ایده خوب، مسیر انجمن را باز می کنند برای تکثر و تنوع، ما نباید در نقطه ی ثابتی بمانیم، مرگ فعالیت های اجتماعی وقتی است که یک کاری بدون خلاقیت فکری صرفاً بصورت کلیشه ای تکرار شود. باید ضمن این که یک سنتی ایجاد می شود در مورد فعالیت های انجمن ولی باید تنوع و تکثر و نوع آوری بنیان فعالیت های انجمن باشد.

■ تفاوت بین انجمن مطالعات جهان و انجمن های مشابه چیست؟

واقعیت این است که کار انجمن خیلی مشخص است، به این دلیل که انجمن علمی مطالعات جهان از درون مطالعه جهان به وجود آمده است. انجمن مطالعات جهان، انجمنی بین رشته ای است و از منظرهای متفاوت فرهنگ، سیاست، اقتصاد و ارتباط اجتماعی به موضوع نگاه می کند. برای مثال موضوع انجمن علوم سیاسی، عرصه سیاست است و انجمن روابط بین الملل از منظر خاص روابط بین المللی به مسائل نگاه می کند. ما نباید وارد طرح های رقابتی شویم، بلکه همکاری با انجمن های مرتبط، انجمن علوم سیاسی، انجمن روابط بین الملل و انجمن مطالعات فرهنگی و رسانه و سایر انجمن ها یک هدف مطلوب است. چه بسا اجتماع انجمن های علوم انسانی و علوم اجتماعی بتواند کارهای بزرگی در سطح جهانی انجام بدهد و ما بتوانیم به عنوان یک عضو در این انجمن کمک کنیم. رقابت را باید در توسعه همکاری ها بکار گرفت تا این که رقابت را به میدان تمایزهای تلخ کشاند.

■ شرایط عضویت در انجمن چیست؟

در انجمن، فارغ التحصیلان مقطع لیسانس، دانشجویان مقاطع فوق لیسانس، دکتری و اعضای هیأت علمی می توانند عضو شوند. برای عضویت محدودیت رشته ای قائل نشدیم. ولی طبیعتاً حوزه های علوم مرتبط با مطالعات جهان و علوم اجتماعی اولویت دارند.

■ رابطه فصلنامه و انجمن چیست؟ و چرا دانشجویان نمی توانند مقاله مستقل ارائه دهند؟

فصلنامه ارگان انجمن است و مدیر مسئول و اعضای تحریریه براساس نظر هیأت مدیره انجمن تعیین می شود. اما این که دانشجویان بتوانند مقاله مستقل ارائه بدهند، اشکالی ندارد؛ ده درصد مقالات فصلنامه می تواند به مقالات مستقل دانشجویان فوق لیسانس و دکتری اختصاص یابد، همچنین در مقالات مشترک، دانشجو می تواند نویسنده اول باشد و استاد، نویسنده دوم، البته اگر فعالیت اصلی مقاله را دانشجو انجام داده این شروع است. دانشجویان برای چاپ مقاله هایشان راه کارهای دیگری هم دارند، مثلاً انجمن علمی مطالعات آمریکا در نشریه

ای مقالات دانشجویی را چاپ می کند یا مثلاً می توانند ذیل انجمن نشریه دانشجویی را درست کنند و به صورت نشریه الکترونیک منتشر نمایند.

سال اول کار انجمن: نهادسازی است، سال دوم کار انجمن: توسعه فعالیت های ملی است و سال سوم: سال توسعه فعالیت بین المللی است.

■ در حال حاضر رابطه دانشجویان و انجمن در چه حدی است؟ و از نظر شما حد مناسب چیست؟

تمام عرصه های فعالیت انجمن، عرصه دانشجویی است، چه در برگزاری کارگاه های علمی، چه در برگزاری کنفرانس های علمی، چه به عنوان برگزار کننده و چه به عنوان تولید کننده محتوا. همچنین همکاری های بین المللی می تواند با فکر و همکاری دانشجویان صورت بگیرد. برای مثال ما برای درس فلسفه رسانه، سالانه یک سمینار برای دانشجویان برگزار می کنیم که فرصتی برای ارائه مقالات مشترک است. من اصلاً اعتقاد ندارم که دانشجویان فقط در مدیریت اجرایی نشست ها دارای نقش باشند بلکه می توانند در قسمت تولید محتوایی هم شرکت کنند. اگر محتوی تولید کنند. ضمن اینکه از آن طرف هم، این کار داوطلبانه هم باید دوستان دانشجو بپذیرند که در کارهای اجرایی کمک کنند. کار عار نیست. ما خیلی زود می افتیم در دام روحیه ای که مثلاً فکر می کنیم اگر بایستیم دم در و خوش آمد به مردم بگوییم یا به عنوان مجری در برنامه شرکت کنیم و یا... اینها جز فعالیت های سطح پایین است. ما زمانی موفق می شویم که اساتیدمان هم دم در به مهمانان خوش آمد بگویند و در ثبت نام کمک کنند. علم اساساً با تواضع و کار گسترده جلو می

رود. مرگ علم در تکبر است لذا باید در همه عرصه ها کمک کنیم. فعالیت های انجمن نباید در این مقوله های خلاصه شود. انجمن چه بسا باید برنامه هایی را علمی- تفریحی تعریف کند. مثلاً اعضا در پارکی جمع شوند هم بحث علمی مطرح بشود و هم تفریحی صورت بگیرد. یا برنامه های مسافرتی گذاشته شود و در حین سفر همفکری های علمی صورت بگیرد.

■ درباره برنامه های آینده انجمن توضیحی بدهید؟

کلیات روشن است. ما در مورد کلیات به توافق نظر رسیده ایم ولی عمیق شدن آن مستلزم توسعه کار و فعالیت های علمی انجمن است. اعضای انجمن باید این راه رو باز کنند. نشست های انجمن رو نباید فقط برای انتخابات انجمن بگذاریم. باید نشست های همفکری را برگزار کنیم و اعضا افکارشان را بیان کنند. روی مرز علم حرکت کردن، کار شبکه ای کردن، نشست های بین المللی و سالیانه گذاشتن، پر کردن خلاءهای علمی، توسعه رابطه علم با دولت و مردم، این ها خطوط اصلی کار انجمن است ولی نیاز داریم برای مجموعه فعالیت های یک تقویم کاری بنویسیم و به اجرایی آن مقید باشیم. اگر بخواهم برنامه سه سال آینده انجمن را توضیح بدهم، باید چنین بگویم؛

وظایف تعریف شده برای انجمن در سال اول نهادسازی، در سال دوم توسعه فعالیت های ملی و در سال سوم توسعه فعالیت های بین المللی است

■ اگر نکته خاصی هست که در پرسش و پاسخ مطرح نشده، بفرمایید؟

انجمن فعالیت هایی دارد ولی مقدم بر فعالیت هایش، ارزش های فکری و معرفتی انجمن است شاید یکی از ضرورت های اصلی در نهادسازی انجمن این است که بتواند ارزش ها و معرفت های زیرساختی فعالیت های انجمن را درست پایه ریزی کند. اگر یک انجمن علمی از یک بنیان معرفتی استوار برخوردار نباشد در مسیر کاری خود تبدیل به یک کشکول کاری یا گرفتار آنارشیسم فکری می شود. در بنیان علم یک نوع جداسازی بین علم و دین صورت گرفته است. در صورتی که جامعیت علم منوط به این امر مهم است که علم از مرجع عقلانیت الهی سرچشمه بگیرد. عقلانیت الهی از جامعیتی برخوردار است که هم ناظر بر نیازهای مادی انسان است و هم نیازهای معنوی را مورد توجه قرار می دهد.

بنابراین علم را باید در مسیری حرکت داد که افراد در ذیل علم احساس آسایش داشته باشند. علم نافع از دین نافع جدا نیست و فعالیت در حوزه علم جدای از فعالیت در حوزه دین نیست. دانشگاه تهران شعار خودش را دانشگاه الهی، بصیر، بالنده و با نشاط، قرار داد و این شعار پایدار و ماندگار علم صالح و علم نافع است. تک تک این عناصر چهارگانه عناصری اند که مسیر علم را به سمت علم نافع و جامع و مؤثری می برند. بنا بر این انجمن علمی مطالعات جهان، ارزش های خود را بر اساس ارزش های یک انجمن علمی سکولار تعریف نمی کند و در اساس به مرجعیت دین برای ایجاد راهبرد درست در حوزه علم باور دارد.

امیدوارم انجمن علمی مطالعات جهان بتواند اصول ارزشی و معرفتی انجمن را بر اساس اهداف و ارزش های الهی ایجاد کند و علمی را که می تواند به سمت نیرنگ و سلطه گرایی بلغزد به سمت علم مؤثر، نافع به حال مردم و علم حکیم حرکت دهد.

مقالات

سیاست

خارجی حزب

عدالت و توسعه

ترکیه در

آسیای مرکزی

و قفقاز

شب‌نم چادری / دانشجوی
کارشناسی ارشد روابط بین الملل
علامه طباطبائی / عضو انجمن
علمی مطالعات جهان

ترکیه با استفاده
از قدرت نرم
توانست در
منطقه قفقاز
نقش موثری ایفا
کند

تا پیش از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه در ترکیه سیاست کلی این کشور در منطقه قفقاز مبتنی بر ارزشهای سکولاریستی و نگاه پان ترکیستی (بخصوص در قبال آذربایجان و ارمنستان) بود اما با به قدرت رسیدن حزب عدالت و توسعه در ۲۰۰۲ و تحت تاثیر نظریات داود اغلو، اصلاحات و تغییراتی در این زمینه حادث شد که موجبات ارتقاء هر چه بیشتر سطح روابط اقتصادی و سیاسی با کشورهای این منطقه را فراهم آورد. به اعتقاد آنها ترکیه باید به عنوان یک بازیگر زبدهی منطقه‌ی نقش پر رنگ تری در خاورمیانه، شمال آفریقا و منطقه‌ی قفقاز ایفا کند.

گسترش روابط اقتصادی و سیاسی با کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز

ترکیه برای تبدیل شدن به قدرت منطقه‌ی چه به لحاظ سیاسی و چه اقتصادی نیاز به انرژی و بازارهای اقتصادی موجود در این منطقه داشته و با تکیه بر سیاست تنش صفر با همسایگان، دیپلماسی اقتصادی و وجهه‌ی اسلامی و دموکراتیک خود سعی در گسترش مناسبات و تاثیر گذاری در کشورهای این منطقه را دارد. و به همین دلیل علی رغم اختلافات دیرین ایدئولوژیکی با روسیه، اما هنوز بعد از آلمان، ترکیه بزرگترین خریدار گاز این کشور است و اکنون هم با توجه به تقابل این دو کشور در سوریه "تانزیلیدیز" وزیر انرژی و منابع طبیعی ترکیه اظهار داشت است: میان ترکیه و روسیه به خاطر مسائل سوریه، در زمینه انرژی مشکلی پیش نخواهد آمد.

علاوه بر این ترکیه با ایفای نقش موثر در احداث خطوط انرژی این منطقه به اروپا از جمله کوبا-تفلیس-جیهان میتواند ضمن بهره‌مندی از منفعت اقتصادی گامی در جهت رسیدن به اتحادیه‌ی اروپا بردارد. همین طور در راستای توسعه ی روابط تجاری در این منطقه دست به سرمایه گذاری و حمایت از تجار و سرمایه گذاران بخش خصوصی در زمینه های مختلف از جمله احداث فرودگاه، انرژی، نساجی، رسانه های گروهی و ارتباطی و حتی شرکت های نظامی زده است (به طور مثال حدود ۱۲۶۷ شرکت ترکیه‌ی تنها در آذربایجان به ثبت رسیده است) ضمن اینکه این امر تا حد زیادی توانسته به حل مشکل بیکاری در ترکیه کمک کند.

در مورد ارمنستان که بیشترین مشکل را در منطقه با ترکیه دارد، باید خاطر نشان کرد که گرچه هنوز روابط و. مناسبات دلخواه ما بین این دو برقرار نیست اما میتوان به گام های موثری که در دولت اخیر در این زمینه برداشته شده اشاره کرد به برگزاری نشست های علمی مشترک، تبادل دانشجو و توافق بر سر پاکساز یولایروبی «آریاچای-آخوریان» و پیمان زوریخ (نخستین پیمانی که پس از یک قرن خصومت میان ترکیه و ارمنستان امضاء شد).

در مجموع تغییر نگاه و دید کاربردی که ترکیه به این منطقه به خصوص پس از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه داشت بیشتر اقتصادی بود و با سرمایه گذاری و توسعه روابط تجاری نه تنها سود اقتصادی فراوانی نصیب خود کرده، بلکه قدرت تاثیر گذاری بیشتری هم بدست آورد، ضمن اینکه با کنار گذاشتن دیدگاه رادیکال پان ترکیستی به این مناطق توانست بر برخی از اختلافات خود با همسایگان با سهولت بیشتری فائق آید و بیشتر بر اساس منافع ملی عمل کند و برخلاف گذشته سعی کرد با استفاده از قدرت نرم و نشان دادن خود به عنوان کشوری دموکراتیک و مسلمان، حتی نیروهای اسلامی که از بعد فروپاشی شوروی در این منطقه وجود دارند را نیز به سمت خود جلب کند.

بیست و پنج سال پس از توصیف انتقادی استانی هافمن از نظریه های روابط بین الملل به عنوان یک علم اجتماعی امریکایی، می توان گفت چارچوب های اساسی نظریه های روابط بین الملل، تغییر زیادی نکرده اند. کتاب های روابط بین الملل به طور مداوم توسط نویسندگان غربی مخصوصاً امریکایی نوشته می شوند و بر تفسیرهایی از سیاست جهانی تکیه می شود که در آن غرب مخصوصاً آمریکا به طور طبیعی در مرکز رویدادهای جهانی قرار دارد. الگوهای منتشر شده در مجلات تخصصی نظریه های روابط بین الملل، سلطه دانشمندان آمریکایی و اروپایی و همچنین برتری روش های عقلانی تفکر را نشان می دهد. از طرف دیگر، تدریس روابط بین الملل، علی رغم درخواست های مکرر برای جهان روایی^۱، به طور اساسی محلی^۲ (غربی) باقی مانده است.

در این راستا، نویسندگان برجسته ای در تلاش برای نشان دادن این وضعیت، نظریه های روابط بین الملل را به پارادایم کوهن، نظام اجتماعی، و رویه اجتماعی تشبیه کرده اند. بنا به اظهار جان واسکوئز، نظریه پردازی در حوزه نظریه های روابط بین الملل در چارچوب پارامترهایی اتفاق می افتد که توسط رهیافت واقع گرایی تعریف شده اند. این تا اندازه ای به موجب همزمان بودن پیدایش رشته روابط بین الملل و ظهور واقع گرایی در امریکاست، که در نتیجه آن واقع گرایی به طور جدایی ناپذیری با این رشته علمی و جامعه دانشگاهی آن، پیوند خورده است. به صورتی که سه فرضیه اصلی واقع گرایی، پایه و اساس تاسیس رشته نظریه های روابط بین الملل را فراهم می کنند:

■ موضوع نظریه های روابط بین الملل مطالعه منازعات قدرت، جنگ و صلح است.

■ دولت ها بازیگران اصلی در چنین پویایی هایی هستند.

■ سیاست های داخلی و بین المللی بر اساس منطق های متمایز استوار هستند.

با وجود گذشت چندین دهه، "شیخ گذشته واقع گرایی"^۳ همواره در مفاهیم آکادمیک نظم جهانی و رویه سیاسی آشکار است. واقع گرایی نه تنها دستورالعمل پژوهشی عقلانی مشتری را شکل داده است که توسط ویور به عنوان سنتز-نئو توصیف شده است، بلکه همچنین در سطح گفتمانی چنان عمل کرده تا چارچوب های ایده آلیست محور را- به عنوان رویکردهای غیرقابل دفاع درباره جهانی که در آن منازعه و استفاده از زور ویژگی های اصلی هستند- بی اعتبار کند. از طرف دیگر دیدگاه رایج در باره تاریخ جهان به شکل اصلاح ناپذیری اروپا-محور است زیرا دوران نو را به شکل تنگاتنگی با شکل گیری اروپا و گسترش جهانی آن پیوند می زند.

انگارش دوباره روابط بین الملل اساساً به بازاندیشی در پاسخ این پرسش بنیادی باز می گردد که روابط بین الملل از چه تشکیل می شود. این انگارش دوباره ایجاب می کند به دنبال کانون های بدیلی از تولید دانش بگردیم که مجموعه متفاوتی از ابزارها و منابع را در اختیار داشته باشند. روابط بین الملل به عنوان رویه های اجتماعی، فضایی ایجاد می کند که در آن فهم های خاص از جهان بر فهم های دیگر مسلط هستند. منافع خاص بر منافع دیگر برتری داده می شوند و رویه های قدرت و سلطه، چارچوبی طبیعی تلقی می شوند. فهم ها، منافع و رویه هایی که به عنوان دروازه ها در مسیر تولید دانش روابط بین الملل عمل می کنند. بنابراین وظیفه تحلیل گر انتقادی بررسی این نکته است که چگونه و چرا گزارش های خاص از نظریه های روابط بین الملل مسلط شده اند و تعیین کند چه صداهایی به واسطه این روند خاموش شده اند. در این راستا، پروژه

1. Cosmopolitanism
2. parochial
3. Ghost of Realism Past

دروازه و دروازه بانان در نظریه های روابط بین الملل

رحمت حاجی مینه / عضو هیات علمی
دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شرق /
عضو انجمن علمی مطالعات جهان

**دانش غیر
غربی، فرضیه
های مکملی
برای تفکر ارائه
می دهد**

**رخوت فکری و
معنوی که دامن
امت اسلامی
را گرفته است
به امپریالیسم
معرفتی بازمی
گردد**

انتقادی در چارچوب نظریه های روابط بین الملل این را بطور واضح می پذیرد که این حوزه باید برای شدن جنبه های جدید که در آن موضوعات به حاشیه رانده شده می توانند صدایی داشته باشند، بسط پیدا کند. رویکردهای فمینیستی و پسا استعماری با برجسته کردن رابطه بین تولید نظریه و بافت های جغرافیایی، تاریخی و فرهنگی که در چارچوب آنها تفکر شکل می گیرد، یک گام جلوتر می روند. گرچه حوزه فرا بافت باوری، زمینه مساعدتری برای بنا کردن روابط بین الملل جدید است، باید به محدودیت های آن نیز واقف باشیم زیرا این سنت های فکری هم توجه چندانی به آن حاشیه دیگر یعنی کشورهای جنوب نداشتند.

در واقع، شناسایی اهمیت دانش غیر غربی درباره مشکلات جهانی به هیچ وجه قضاوتی ارزشی در باره برتری چنین دانشی در مقایسه با چارچوب های موجود نظریه های روابط بین الملل انجام نمی دهد. برعکس، دانش غیر غربی، فرضیه های مکملی برای تفکر درباره موضوعاتی که نادیده گرفته شده اند یا به طور متفاوتی در حلقه های مسلط آکادمیک مفهوم سازی شده اند، ارائه می دهند.

منابع:

آمینا و آکاریا و باری بوزان، نظریه های غیر غربی روابط بین الملل؛ دیدگاه هایی در باره آسیا و فراسوی آن، ترجمه علیرضا طیب، تهران: موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین المللی ابرار معاصر.

- جکسون، رابرت، ۱۳۸۳، "تکامل جامعه بین المللی"، در جان بیلیس و استیو اسمیت، جهانی شدن سیاست: روابط بین الملل در عصر نوین، جلد اول، ترجمه ابوالقاسم راه چمنی و دیگران، تهران: انتشارات ابرار معاصر.

- Tickner, Arlene, 2003, Seeng IR Differently: Notes from the Third World, Millennium-Journal of International Studies, Vol. 32.

- Vásquez, John, A.1998, The Power of Power Politics: From Classical Realism to Neotraditionalism, Cambridge:Cambridge University Press.

- Wæver, Ole, 1996, 'The Rise and Fall of the Inter-Paradigm Debate', in International Relations Theory: Positivism and Beyond, eds. Steve Smith, Ken Booth and Marysia Zalewski, Cambridge: Cambridge University Press.

اسلامی کردن دانش از این فرض آغاز می شود که رخوت فکری و معنوی که دامن امت اسلامی را فرا گرفته است به امپریالیسم معرفتی باز می گردد. وجه مشخصه این امپریالیسم که ریشه در قوم محوری دارد سر سپردگی به انتزاع دانش و تفکیک آن از ارزش های مابعد الطبیعی و اخلاقی است که باید الهام بخش آن باشند.

وضعیت جهان جنوب و کشورهای غیر غربی به عنوان موضوع مطالعه و تولید کننده دانش نظریه های روابط بین الملل به طور مستقیم با چنین رویه های خودارجاعی در رشته روابط بین الملل مرتبط هستند. گفته توسیدید بیش از دو هزار سال قبل مبنی بر این که "اقویا آنچه را که می خواهند انجام می دهند در حالی که ضعفا آنچه را که باید"، همواره این ایده را بازتولید می کند که کشورهای جنوب برای مطالعه سیاست بین الملل بی ربط هستند. در این راستا، آکاریا و بوزان در باره علت ناپیدا بودن نظریه های غیر غربی روابط بین الملل پنج تبیین عمده ارائه کرده اند:

۱-نظریه غربی روابط بین الملل راه درست شناخت روابط را پیدا کرده اند.

۲-نظریه های غربی روابط بین الملل به قول گرامشی چیرگی یافته اند.

۳-نظریه های غیر غربی روابط بین الملل به راستی وجود دارند ولی از نظر پنهانند.

۴-شرایط محلی مانع تولید نظریه های غیرغربی روابط بین الملل می شود.

۵-غرب خیلی زودتر گام در این راه گذاشته است و جهان غیر غرب در حال جبران عقب ماندگی خود است.

علاوه بر این تبیین ها و مشکلات موجود در مسیر گذر از دروازه های تحمیلی، دانشوران غیر غربی تحت فشار هستند تا دربانان دانش که شامل مجلات تخصصی، انجمن های علمی، کارشناسان دانشگاهی و موسسات در مرکز می باشد، پشت سر بگذارند. در خصوص نظریه های روابط بین الملل، رویه های چاپ و انتشار در مجلات به طور جدی برای دانشمندان جهان سوم سنگین هستند. هر اندازه که فصلنامه ای نظری و تئوری باشد احتمال کمتری دارد که فضایی برای نوشته های جهان سوم در آن وجود داشته باشد. مشارکت واقعی در مجلات تخصصی نظریه های روابط بین الملل به طور عادی به کارشناسی در مورد کشوری خاص محدود شده است. استفاده از زبان انگلیسی و استفاده مناسب از "زبان روابط بین الملل" مانع ورودی بزرگی برای مشارکت در فعالیت های چاپ و انتشار مقاله ایجاد می کنند. موسسات و دانشگاه های آمریکایی و اروپایی شرکاء فعال در ایجاد دستورالعمل تحقیقاتی عمده این رشته هستند، که ملاحظات بسیار کمی در آن برای نیازها و نگرانی های علمی در قسمت های دیگر جهان وجود دارد.

اگرچه دروازه بانی جزء اصلی نهادینه سازی نظریه های روابط بین الملل بوده است، بحران فکری که در حال حاضر این رشته را فراگرفته است و در نامتجانس بودن برخورد های نظری با جهان و مشکلات اساسی جهانی آشکار است، نسبت به استفاده از منابع جایگزین دانش هشدار می دهد. تغییر جایگاه شکل گیری ایده ها ممکن است جنبه های متمایز سیاست جهانی را آشکار کند که دیدگاه های مسلط نمی توانند ببینند. دانش

سایه اس ۳۰۰ بر روابط ایران و روسیه

شعبیه بهمن / دانشجوی دکتری
روابط بین الملل (روسیه) / عضو
انجمن علمی مطالعات جهان

غرب به
روابط نزدیک
ایران و
روسیه بسیار
حساس است

سابقه نخستین تماس‌های نظامی و امنیتی میان ایران و روسیه به تصرف سرزمین‌های ایرانی قفقاز باز می‌گردد. این ارتباطات در دوره‌ی قاجار تا مرز تحت‌الحمایگی ایران پیش رفت، اما از زمان کودتای اسفند ۱۲۹۹ هجری شمسی تا پیروزی انقلاب اسلامی ۱۳۵۷، ایران متحد استراتژیک انگلیس و آمریکا شد و شوروی بزرگترین دشمن آن بود. اگرچه طی این دوره نیز روابط دو کشور در مراحل بسیار نزدیک بود، اما چارچوب کلی آن در معادلات بین‌المللی و رقابت شرق و غرب تعریف می‌شد.

با پیروزی انقلاب اسلامی، فضای کلی روابط ایران و شوروی تحت تأثیر اصل «نه شرقی و نه غربی» و مسئله‌ی افغانستان قرار داشت تا اینکه با پایان جنگ تحمیلی، سیاست‌های جدید دوره‌ی گورباچف و خروج ارتش سرخ از افغانستان، از سال ۱۹۸۹ روابط جدیدی برای تهران و مسکو آغاز شد. در این بین فروپاشی شوروی و مسائلی که در مناطق جدا شده از مسکو به وقوع پیوست و مشکل خلاء قدرت در آنجا، فرصت‌های جدیدی را برای همکاری دو کشور ایجاد کرد.

این در حالی بود که ایران به سبب وقوع جنگ تحمیلی، حدود ده سال، از واردات برخی جنگ افزارهای نظامی و انتقال برخی تکنولوژی‌های نظامی مدرن و فراگیری دانش مربوطه به آنها محروم شده بود. از این رو در شرایط پس از جنگ، مسأله بازسازی سیستم‌ها و تجهیزات آسیب‌دیده و تقویت بنیه نظامی نیروهای مسلح مطرح شد. از آن زمان به بعد، روسیه به یکی از مهمترین شرکای نظامی ایران مبدل شد و قراردادهای متعددی میان دو کشور به منظور خرید و فروش و تسلیحات نظامی منعقد گردید. یکی از این قراردادهای، سامانه دفاع موشکی اس-۳۰۰ بود که نه تنها عملی نشد، بلکه چالش‌هایی را نیز فراروی دو کشور نهاده است.

اس-۳۰۰؛ از قرارداد تا شکایت

سیستم‌های اس ۳۰۰، ویژه دفاع از تأسیسات صنعتی، نهادهای دولتی، پایگاه‌های نظامی و مقرهای فرماندهی در برابر حملات هوایی و فضایی دشمن هستند. این سیستم‌ها قادر به نابودسازی اهداف بالستیک بوده و از قابلیت واردسازی ضربه به اهداف زمینی نیز برخوردار می‌باشند. جدیدترین مدل سیستم اس ۳۰۰ می‌تواند هواپیماهای دشمن را در فاصله ۵۱ کیلومتری و ارتفاع ۲۷ کیلومتری نابود کند.

تاکنون روسیه قرارداد فروش چندین مدل از این نوع سیستم ضد موشکی را عملیاتی کرده است که از آن جمله می‌توان به تحویل آن به بلاروس و بلغارستان و همچنین عقد قرارداد در خصوص نوع پیشرفته این سیستم با جمهوری آذربایجان، چین، هند، و اوکراین اشاره کرد. علاوه بر این، مذاکراتی برای فروش مدل‌های مختلف این سیستم پدافند موشکی میان روسیه و کشورهایی از قبیل عربستان، ترکیه، یونان، قبرس و غیره نیز در حال انجام است.

در این بین علت معروف شدن این سامانه دفاعی به قراردادی باز می‌گردد که در ماه دسامبر ۲۰۰۵، به ارزش ۷۰۰ میلیون دلار میان ایران و روسیه منعقد شد. به نحوی که مسئله فروش این سامانه دفاعی به ایران، نه تنها به یکی از متغیرها و عناصر تاثیرگذار در روابط ایران و روسیه مبدل شد، بلکه عملاً حساسیت سایر کشورهای جهان را نیز به خود جلب کرد. از این رو تلاش‌های زیادی جهت لغو قرارداد و عدم تحویل سامانه دفاعی اس-۳۰۰ به ایران صورت گرفت که در نهایت نیز به ثمر نشست.

به نظر می‌رسد معامله سامانه موشک‌های اس-۳۰۰، در پاسخ به تحریم‌های سازمان ملل متحد (قطعنامه ۱۹۲۹ شورای امنیت) علیه ایران و به دلیل مخالفت‌های آمریکا و اسرائیل، لغو شد. هنگامی که دیمیتری مدودیف، رئیس‌جمهور وقت روسیه، عدم تحویل سامانه دفاع موشکی اس ۳۰۰ به ایران را مطرح نمود، این امر با استقبال آمریکایی‌ها

مواجه شد و واشنگتن آن را در راستای تحریم‌های سازمان ملل علیه برنامه هسته‌ای جمهوری اسلامی ارزیابی نمود.

در بیانیه‌ای که کاخ سفید به این منظور منتشر کرد، این تصمیم روسیه را نشان‌دهنده همکاری نزدیک میان دو کشور آمریکا و روسیه بر سر منافع دو جانبه و امنیت جهانی توصیف کرد. پیش از این نیز همواره کشورهای غربی به خصوص آمریکا و اسرائیل از روسیه به دلیل فروش سیستم موشکی پیشرفته به ایران انتقاد می‌کردند و معتقد بودند این سیستم، ایران را قادر خواهد ساخت تا در برابر حملات هوایی علیه مراکز اتمی خود ایستادگی کند.

در تاریخ ۲ شهریور ۱۳۹۰ (۲۴ اوت ۲۰۱۱) ایران رسماً اعلام کرد از روسیه به دلیل عمل نکردن به تعهداتش در قرارداد فروش اس-۳۰۰ شکایت کرده است. در همان زمان محمود رضا سجادی، سفیر ایران در مسکو، شکایت ایران را چنین توضیح داد: «در قرارداد اس-۳۰۰ آمده است که اگر یکی از دو طرف به تعهداتش عمل نکند دیگری می‌تواند علیه او شکایت کند. یکی از مقامات روسیه که در این رابطه سفری به ایران داشت، به ما گفت که اگر شما به دیوان شکایت کنید و آن‌ها اعلام کنند که تحویل سامانه اساس-۳۰۰ مغایر با قطعنامه نسیت، ما آن را به شما خواهیم داد.

اعتقاد عمومی ما این بود که تحویل سامانه اس-۳۰۰ مغایر با قطعنامه نیست و شکایت کردیم تا به این وسیله روسیه بتواند راه‌کارها و مجوزهای حقوقی لازم را برای تحویل اس-۳۰۰ به ایران به دست آورد.» در همان زمان، الکساندر لوکاشویچ، سخنگوی وزارت خارجه روسیه، به این خبر واکنش نشان داد و گفت که روسیه از این تصمیم ایران «متحیر» شده است. وی گفت روسیه ترجیح می‌داد این موضوع در گفتگوی دوجانبه با ایران حل شود و نه در یک دادگاه بین‌المللی.

چشم‌انداز آینده در حالی که از نظر مقامات ایرانی، روسیه در مورد تعهدات خود در خصوص تحویل سامانه دفاع موشکی اس-۳۰۰ به ایران، تسلیم فشار بین‌المللی شده است، اخیراً روزنامه کامرسانت چاپ مسکو، به نقل از منبعی در دفتر ریاست جمهوری روسیه نوشته در صورتی که ایران شکایت خود را در مورد عدم تحویل سیستم‌های دفاعی زمین به هوای اس ۳۰۰ پس نگیرد، روسیه حمایت خود را از برنامه اتمی ایران، متوقف خواهد کرد.

واقعیت آن است که چنین عکس‌العمل‌ها و تهدیداتی نه تنها هیچ نتیجه‌ای در بر ندارد، بلکه می‌تواند به روابط دو کشور آسیب بزند. همانطور که سرگئی لاوروف، وزیر امور خارجه روسیه، در ماه ژوئن ۲۰۱۰ گفته بود، موشک‌های اس-۳۰۰، به عنوان جنگ‌افزارهای پدافندی، شامل تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد نمی‌شوند. در این خصوص باید توجه داشت که مسئله سامانه دفاع موشکی اس-۳۰۰ از یک قرارداد حقوقی دوجانبه، وارد مباحث سیاسی نشود. زیرا ایران و روسیه در خصوص خرید و فروش اس-۳۰۰، قرارداد دوجانبه دارند و مسلماً در این قرارداد، روش‌های حل اختلافات نیز درج شده‌اند.

ضمن آنکه همکاری‌های ایران و روسیه گسترده است و نباید تمام سطوح همکاری را بخاطر یک قرارداد نادیده گرفت.

ایران و روسیه، دو کشور با اهمیت در معادلات جهانی محسوب می‌شوند که هر یک به نحوی بر فضای روابط بین‌الملل نیز تاثیرگذار می‌باشند. روسیه به دلیل برخورداری از قدرت هسته‌ای و حق و تو در شورای امنیت سازمان ملل متحد، همچنان در زمره‌ی بزرگترین قدرت‌های جهان قرار دارد و ایران به دلیل موقعیت برجسته‌ی ژئوپلیتیکی که در منطقه‌ی ژئواستراتژیک خاورمیانه و جهان اسلام دارد، یک هژمون منطقه‌ای با تاثیرگذاری جهانی محسوب می‌شود.

به همین سبب عموماً روابط ایران و روسیه، علاوه بر ابعاد دوجانبه، از جنبه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی نیز برخوردار بوده است. به خصوص حساسیت غرب نسبت به روابط ایران و روسیه در زمینه‌های انرژی هسته‌ای و معاملات تسلیحاتی، همواره زیر ذره‌بین بوده است. به نحوی که مسائل فوق باعث شکل‌گیری طرز تلقی‌های خاصی نسبت به طرف دیگر شده است. از این رو روابط دوجانبه‌ی ایران و روسیه می‌تواند نقش تعیین کننده‌ای در مناسبات جهانی داشته باشد.

براین اساس علیرغم وجود دیدگاه‌ها و نگرانی‌هایی که در هر دو کشور نسبت به دیگری وجود دارد، باید به این نکته توجه کرد که ایران و روسیه در بسیاری از موارد دارای منافع خاص، مشترک، همسان، و مکملی نسبت به یکدیگر می‌باشند که می‌توانند با تقویت منافع مشترک و مکمل، راه را برای مصالحه در مورد منافع متضاد نیز هموار نمایند.

در حال حاضر روابط دو کشور ایران و روسیه دارای ویژگی‌هایی نظیر عدم وجود اختلافات اصولی و ارزشی، فقدان اختلافات ارضی و مرزی، عدم وجود تنش در روابط سیاسی دو کشور، وجود منافع مشترک و همسان در سطوح منطقه‌ای و جهانی، اتخاذ مواضع یکسان و همسو در قبال بسیاری از مسائل منطقه‌ای و جهانی، گسترش مناسبات فرهنگی و معاملات اقتصادی طی سال‌های اخیر، تلاش برای برقراری ساز و کار امنیت منطقه‌ای بدون حضور بازیگران فرامنطقه‌ای، نارضایتی از گسترش ناتو به شرق، عدم رضایت از نظم حاکم بر نظام بین‌الملل و تلاش برای برقراری نظم عادلانه و چندقطبی و ... می‌باشد.

ویژگی‌های فوق بیانگر گستره‌ی وسیع و تقریباً هماهنگ و همسوی مناسبات و روابط ایران و روسیه می‌باشند. به نحوی که این ویژگی‌ها به همراه ظرفیت‌های موجود، می‌توانند روابط دو کشور را تا سطح استراتژیک ارتقاء دهند. از این رو پیش از آنکه شکاف موجود در روابط دو کشور بیش از پیش افزایش یابد، باید هر چه زودتر به رفع اختلافات و نگرانی‌هایی پرداخت که در هر دو کشور نسبت به طرف دیگر وجود دارد. بی‌شک این امر تنها از طریق گفتگو، رفع سوء تفاهات و گسترش روابط دوجانبه میسر خواهد شد.

به دلیل کارآمدی سامانه موشکی اس-۳۰۰، برای لغو فروش آن به ایران تلاش بسیاری صورت گرفت

نظام سیال و پر تلاطم بین المللی مملو از فرصتها و چالشهایی است که به حسب طبیعت سیال آن، بصورت متناوب ظهور می نمایند و محو می شوند. چنانچه کشوری بر ماهیت سیال تحولات بین المللی آگاه باشد و آنرا برسمت شناخته باشد، آنگاه هوشیارانه مترصد شناخت بموقع و درست تهدیدها و فرصتهایی خواهد بود که بصورت مستمر ظهور می یابند و از بین می روند.

ترکیه ازجمله این کشورهاست که از زمان کنار گذاشته شدن نظامیان از قدرت تا کنون، در عرصه داخلی و خارجی شاهد پیشرفت‌های مهم سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مستمر بوده است. حزب عدالت و توسعه با عملکرد مطلوب خود در یک دهه گذشته توانسته است، علاوه بر بهبود شرایط داخلی ترکیه، از نظر سیاست داخلی، خود را در کانون ساختار قدرت در کشور قرار دهد. این حزب علیرغم دستاوردهای قابل تحسین خود، با چالش‌های مختلف داخلی همچون کنترل قدرت و محدود نمودن نقش ارتش، اصلاح قانون اساسی و مشکل کردها روبروست که می‌تواند کارکرد موفق حزب را با تهدیداتی روبرو سازد، اما دولتمردان آنکارا تا کنون نشان داده اند که با اتخاذ سیاستهای واقع بینانه، از راه دشواری که در آن قرار داشته اند با موفقیت عبور کرده اند، از اینرو انتظار می رود این حزب برای غلبه بر چالشهای داخلی با مشکل لاینحلی روبرو نگردد.

**ایران و ترکیه علی
رغم وجود اختلاف
نظر در باره برخی
تحولات منطقه
ای همچنان بر
همکاری مشترک
تاکید دارند**

دولت حزب عدالت و توسعه علاوه بر موفقیت در عرصه داخلی، در سطح منطقه‌ای نیز توانسته است با نقش‌آفرینی موثر و اجرای دیپلماسی فعال نقش مهمی در تحولات منطقه ایفا کند و جایگاه مناسبی را برای ترکیه تحصیل نماید. ازجمله تحولات مهم در عرصه روابط خارجی ترکیه، از میان بردن اختلافات و مشکلات با همسایگان، تغییر موضع در رابطه با رژیم اسرائیل و به نفع فلسطین، تلاش برای ایجاد روابط استراتژیک با کشورهای جنوبی خلیج فارس، ایفای نقش فعال در بحران افغانستان، نفوذ در کشورهای آسیای میانه و قفقاز، اتخاذ رویکرد مستقلانه در مقابل امریکا و غرب و همچنین ارتقای سطح روابط با ایران بوده است.

با این حال تحولات اخیر جهان عرب، فرصتها و تهدیداتی تازه را برای سیاست منطقه‌ای آن کشور بوجود آورده است. از میان چالشهای جدید می توان به تاثیر منفی مواضع آنکارا در قبال بحران سوریه بر روابط این کشور با جمهوری اسلامی ایران و عراق اشاره نمود. آنکارا با آگاهی از برخی تبعات منفی رویکرد خود در قبال تحولات سوریه، سعی دارد با آینده نگری دقیق و اتخاذ سیاست متوازن حداکثر بهره‌برداری را از فرصت‌های بوجود آمده ناشی از این تحولات بنماید و تا حد امکان از آسیب دیدن روابطش با تهران و بغداد جلوگیری کند. نگاهی دقیق به اهداف ترکیه در سطح منطقه و تنگناها و اجبارهایی که بطور طبیعی آنکارا در تدوین سیاست خارجی خود با آنها مواجه است، به درک بهتر این مسئله کمک خواهد کرد. آنکارا بخوبی می داند که علیرغم اختلاف نظر در مورد تحولات سوریه و بحرین با تهران، باید از به وجود آمدن تنش و تشنج در روابطش با ایران پرهیز نماید. به همین دلیل طی سالهای گذشته نیز علیرغم برخی مواضع متفاوت در رویکرد خارجی دو کشور، طرفین سعی نموده اند مناسبات خود را در سطحی متعادل و در جهت منافع هر دو کشور به پیش برند.

بنابراین شناخت بموقع و دقیق فرصتها و استفاده بهنگام و آینده نگرانه از آنها و پرهیز از قضاوتها و اقدامات شتاب زده، موجب کسب منافع ملی و اعتبار و حیثیت بین المللی بیشتر می شود و هر کشوری که بتواند از این فرصتها بدرستی استفاده کند میتواند در نظام بین الملل بر سکوی بلندتری قرار گیرد و بر توان بازیگری و نفوذ خود بیافزاید. در مقابل عدم بهره گیری درست و بموقع از فرصتها و اتخاذ مواضع شتاب زده و به دور از آینده نگری، موجب می شود تا کشور موقعیتهای رشد و توسعه خود را از دست داده و آنها را در اختیار رقبای خود قرار دهد. نتیجه این روند درجا زدن کشور و رشد و بزرگ شدن رقبا خواهد بود. این روند به جایی ختم خواهد شد که کشور مجبور می شود تا برای حفظ و بقای خود هر روز هزینه های گزاف بپردازد و بتدریج از سرمایه های خود تهی گردد. نمی توان این واقعیت را نادیده گرفت که طی دهه گذشته رفتار عقلانی دولتمردان آنکارا موجب شده تا ترکیه در حوزه سیاست خارجی، از چنین فرصتهایی برای افزودن به ظرفیتهای ملی در سطح داخل و خارج بهره جسته و عملا کشور را در مسیر رشد و ترقی و خوش نامی قرار داده است. حاصل این موفقیتها امروز برای ترکیه در میان افکار عمومی کشورهای مسلمان، به این نکته منجر گردیده است که از آن بعنوان یک الگوی موفق نام می برند و این دستاورد گرانبهائی است که دولتمردان ترکیه را به ادامه راه امیدوارتر می نماید.

نقش ترکیه در تحولات منطقه ای و بین المللی

معصومه عموری / کارشناس ارشد
روابط بین الملل / عضو انجمن علمی
مطالعات جهان

**تحولات اخیر
در دنیای عرب،
موجب پیدایش
فرصت ها و چالش
های بسیاری برای
حزب عدالت و
توسعه در ترکیه
شده است**

جنبش عدم تعهد و تاثیر آن بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران

حسین میرزائی / کارشناسی ارشد
علوم سیاسی دانشگاه علامه
طباطبائی / عضو انجمن علمی
مطالعات جهان

دولت ها با توجه به موقعیت جغرافیایی و ژئوپلیتیکی ، نیاز های داخلی و هم چنین تحت تاثیر ساختار ها و عملکرد نظام بین المللی ، جهت گیری ها و استراتژی های خاصی را به منظور تامین اهداف و منافع ملی خود بر می گزینند . مهم ترین جهت گیری ها و استراتژی های دولت ها عبارتند از : بی طرفی ۱ ، انزوا طلبی ۲ ، اتحاد ۳ ، ائتلاف ۴ و عدم تعهد ۵ .

پرداختن به این استراتژی ها در این مقال نمی گنجد اما با توجه به برگزاری نشست جنبش عدم تعهد در ایران در شهریور ماه سال ۱۳۹۱ به صورت اختصار در باب جنبش عدم تعهد که بر گرفته از استراتژی عدم تعهد است مطالبی ارائه می گردد .

در نیمه دوم قرن بیستم میلادی ، جهت گیری نوینی در سیاست خارجی برخی دولت ها و بالتبع الگوی جدیدی در سیاست بین الملل به منصف ظهور رسید . این جهت گیری به عدم تعهد و یا عدم وابستگی شهرت یافت . به دنبال پایان جنگ جهانی دوم و شکست آلمان نازی و ایتالیای فاشیستی و به تعبیر عام تر شکست جبهه دول محور ، نظم نوین جهانی تحت عنوان نظام دو قطبی از میان خرابه های جنگ جهانی دوم سر بر آورد که در یک سر آن بلوک غرب به رهبری ایالات متحده آمریکا با الگوی نظام سرمایه داری و لیبرالیستی و در یک سر دیگر آن ، اتحاد جماهیر شوروی به رهبری روسیه و با الگوی کومونیستی قرار داشتند . هم چنین در لوای این سیستم دو قطبی ، بلوک بندی ها ، موازنه ها و جنگ سرد وجود داشت . در این میان گروهی از ملل آفریقایی و آسیایی بر آن شدند تا به منظور کناره گیری از دسته بندی های سیاسی ، نظامی ، اقتصادی ، و دوری از وابستگی به بلوک های شرق و غرب ، سیاست های مستقلی در روابط بین الملل در پیش گیرند ۶ .

این ملل که تجربه تلخ استعمار ، استثمار ، جنگ و بی خانمانی ، فقر و آثار زیان بار آن را چشیده بودند ، بر آن شدند تا " جنبش عدم تعهد " را بر اساس نفی هر گونه وابستگی به دو بلوک آن روز بنیان نهند . این نهضت ، بدون آن که در صدد ایجاد بلوک جدیدی باشد ، کوشید تا بلوک بندی ها را از بین ببرد و راهی مستقل و واقع بینانه بر گزیند که متضمن استقلال کشورهای عضو نهضت باشد . استراتژی عدم تعهد که دیگر در قالب جنبش عدم تعهد در آمده بود در ابتدا دارای یک سلسله اهداف محدود و کلی بود که به مرور زمان و با پیوستن کشور های جدید به این جنبش و نیز با توجه به دگرگونی هایی که در سیاست های بین المللی ، به ویژه در روابط شرق و غرب به وقوع پیوست ، رو به توسعه و گسترش گذاشت .

اصول اصلی جنبش عدم تعهد را می توان چنین بر شمرد :

- ۱ - احترام به حاکمیت و تمامیت ارضی کشور ها .
- ۲ - کاهش تشنجات و تضاد های موجود در روابط بین المللی ناشی از تقسیم جهان به دو بلوک شرق و غرب .
- ۳ - مخالفت با شرکت در اتحادیه های نظامی و خود داری از واگذاری پایگاه های نظامی به بلوک ها .

- 1- Neutralism
- 2- Isolationism
- 3- Alliance
- 4- Coalition
- 5- Non - alignment

۶- اردشیر سنائی ، اصول روابط بین الملل ، کلک سیمین ، تهران ، ۱۳۸۹ ، ص ۷۴

۴ - پشتیبانی از منشور سازمان ملل متحد و نیز اصول مسلم حقوق بین الملل .

۵ - خود مختاری تمامی ملل جهان و آزادی تمامی سرزمین های تحت استعمار .

۶ - همکاری مثبت بین المللی .

۷ - حل مسالمت آمیز اختلافات از طرق سیاسی و روش های دوستانه و عدم توسل به زور .

۸ - مبارزه با نژاد پرستی ، استعمار و امپریالیسم در تمامی اشکال آن .

۹ - لزوم خلع سلاح از طریق نظارت های بین المللی و امضای قرار داد خلع سلاح توسط دولت های بزرگ .

۱۰ - عدم مداخله در امور داخلی سایر کشورها .
۱۱ - ایجاد سنتزی از ناسیونالیسم و انترناسیونالیسم به منظور گسترش روابط میان کشور های جهان سوم .

۱۲ - مبارزه با توسعه نیافتگی اعم از اقتصادی و سیاسی .

۱۳ - سیاست ناپیوستگی .

جنبش عدم تعهد در مسیر خود تا به امروز فراز و فرود های زیادی را داشته است و حتی برخی از کشور های عضو این جنبش از این عدم تعهد برای اخذ بیشترین امتیازات اقتصادی و سیاسی برای خود از قدرت های بزرگ (چه پیش از فروپاشی نظام دو قطبی و چه بعد از فروپاشی آن) استفاده کرده اند .

با تمام این اوصاف برگزاری جنبش عدم تعهد در ایران می تواند برای جمهوری اسلامی ایران حائز اهمیت باشد و از نکات مثبت این نشست می توان به موارد زیر اشاره کرد :

۱ - شاید این آخرین بار بود که چنین نشستی در سطح حدود ۱۸۰ واحد سیاسی نهاد بین المللی در جمهوری اسلامی

ایران برگزار گردید زیرا پس از این نشست تا حدود ۲۰۰ و اندی سال دیگر نوبت به ایران نخواهد رسید و لذا این یک فرصت ذی قیمت برای جمهوری اسلامی ایران تلقی شد .

۲ - برگزاری این نشست در ایران توانست ادعای انزوای سیاسی ایران را بی اثر نماید .

۳ - حضور سران کشور های عضو جنبش عدم تعهد در ایران و اعلام حمایت های این جنبش از برنامه صلح آمیز هسته ای ایران توانست در مذاکرات آتی ایران با کشور های ۵ + ۱ نقطه قوتی تلقی گردد .

۴ - حضور سران برخی کشور ها که با ایران در گذشته روابط دیپلماتیک نداشته اند هم چون مصر ، توانست باب جدیدی در روابط خارجی با این کشور ها تلقی شده و نقطه عطف بر قراری روابط سیاسی و دیپلماتیک گردید .

۵ - در برهه کنونی و با توجه به وقوع بهار عربی و هم چنین مسئله سوریه ، برگزاری چنین نشستی توانست هم در اثبات توانایی جمهوری اسلامی ایران در حوزه سیاست خارجی و هم در دستیابی به راه حل در مورد سوریه مثمر ثمر باشد .

۶ - با توجه به ریاست ۳ ساله ایران بر این جنبش ، حضور رییس جمهوری ایران در مجمع عمومی سازمان ملل متحد در مهر ماه ۱۳۹۱ در نیویورک رنگ و بوی دیگری داشت .

۷ - کشور ها و نهاد های منطقه ای و بین المللی عضو جنبش عدم تعهد و یا غیر عضو جنبش اعلام داشته اند که انتظار دارند در زمان ریاست ایران بر جنبش ، تغییرات کلانی در سطوح مختلف آن در راستای مفید تر شدن و تطبیق آن با شرایط روز بین المللی انجام پذیرد .

حضور تعداد بسیار زیادی از کشورهای عضو جنبش، حاکی از موفقیت سیاست خارجی ایران است

برگزاری اجلاس سران جنبش عدم تعهد، ادعای انزوای سیاسی ایران را بی اثر کرد

۷ - سید عبدالعلی قوام ، اصول سیاست خارجی و سیاست بین الملل ، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت) ، چاپ هفتم ، ۱۳۸۰ ، صص ۱۶۴ - ۱۶۵
۸ - علی رضا ازغندی و جلیل روشندل ، مسائل نظامی و استراتژیک معاصر ، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت) ، چاپ نهم ، ۱۳۸۷ ، صص ۱۴۶ - ۱۴۷

نظام بین المللی و قواعد حاکم بر آن هنوز شکل واقعی را به خود نگرفته است اما گویا صحنه روابط بین الملل بتدریج در حال تغییر است. کشورهای اروپایی به این نکته واقف شده اند که منافع ملی خود را نباید در گروی سیاستهای خصمانه یک کشور با کشوری دیگر قرار دهند. افول سیاستهای دیکته شده آمریکایی ها به تدریج باعث خواهد شد تا اروپا با توجه به بحران اقتصادی اخیر سیاستهای مستقلانه تری را اتخاذ کند این سیاستهای مستقلانه در دو سو تبلور خواهد یافت.

در سطح اتحادیه اروپایی: کشورهای اتحادیه اروپا بتدریج بر خلاف خط مشی های اقتصادی و سیاسی این اتحادیه حرکت خواهد کرد و این مهم در بخشی از کشورهای فقیر و برخی از کشورهای ثروتمند اروپا رخ خواهد داد. این مساله میتواند به تضعیف ساختارهای منطقه ای بیانجامد که پیامدهای آن برای سازمان های منطقه ای همچون آسه آن و سارک و شورای همکاری خلیج فارس بی تاثیر نخواهد بود. همچنین تزلزلی را در اندیشه های منطقه گرایی بوجود خواهد آورد.

در سطح بین المللی: دوری جستن از سیاستهای آمریکا که معمولا در صدد انتقال بحرانهای اقتصادی خود به دیگر نقاط جهان است در عرصه بازیگران بین المللی جهانی رقم خواهد خورد. این مساله می تواند موضوع همکاری اقتصادی و سیاسی اتحادیه فرا آتلانتیکی را نیز زیر سوال ببرد. رهیافتی این چنینی حتی می تواند سیاستهای اروپا و آمریکا را دچار تغییراتی در عرصه بین المللی سازد. در چنین سناریویی دیگر اروپا متعهد به پیگیری سیاستهای آمریکایی بویژه در صحنه ها و مناطق مختلف خاورمیانه و آفریقا و ... نخواهد بود. همچنین اروپایی ها احتمالا از حمایت همه جانبه از رژیم صهیونیستی کوتاه خواهند آمد. زیرا شاید برای آمریکا حمایت از این رژیم منافی را همچون نقش لابی صهیونیستی در انتخابات آمریکا در بر داشته باشد اما حمایت از این رژیم برای اروپایی ها تاکنون هیچ منافی را در بر نداشته و تنها متحمل پرداخت هزینه شده اند. آنها از یکسور ضمن تسلیح این رژیم به فن آوریهای تسلیحاتی جدید هزینه تخریب منازل مسکونی فلسطینیان که توسط این رژیم نابود شده نیز پرداخت نموده اند. از سوی دیگر حمایت از رژیم صهیونیستی باعث شده تا مواضع دوگانه اروپا در عرصه بین المللی بیشتر به چشم آمده و قدرت نرم اروپا را مخدوش نموده است. در عرصه همکاری با دیگر کشورها نیز اروپا احتمالا به همکاری بیشتر با چین و روسیه روی آورد و یا حداقل این اتحادیه به دوا گروه معتقد به همکاری با چین و روسیه و کشورهایی که معتقد به ادامه همکاری با آمریکا هستند روبرو شود. زیرا منافع ملی کشورهای اروپایی در پی گیری سیاستهای واقع گرایانه جستجو کرد و سیاستهای نو واقع گرایانه برای منافع ملی اروپا مضر و بی فایده خواهد بود.

به نظر میرسد آهنگ نظام آینده بین الملل بسوی اتحادیه های نظامی و امنیتی مانند ناتو پیمان شانگهای و سازمانهای کوچکتر امنیتی منطقه ای گام بر خواهد داشت. و این پیمانها اهمیت و جایگاه مهمتری از اتحادیه های منطقه ای صرفا اقتصادی یافت خواهد نمود. در چنین حالتی تغییرات در نظام بین الملل می تواند بشرح ذیل صورت پذیرد:

بازیگران در سطح بین المللی: بازیگران بین الملل در چنین سطحی بشدت به یکدیگر وابسته خواهند بود. هر چند از لحاظ اقتصادی ممکن است مستقل تر باشند اما این احتمال وجود دارد که در امور امنیتی به یکدیگر بیشتر وابسته باشند. تفکر بازیگران نظام بین الملل اشتراک عقیده بر ممانعت از تحمیل باورها و عقایدی خواهد بود که می تواند منجر به ایجاد یک اردوگاه مسلط بیانجامد. نئوکانها با استفاده از ابزارهای آرمانگرایی و حربه ایدئولوژی دموکراسی غربی روبه روز سعی دارند تا با گستره نفوذ خود در کشورهای منطقه خاورمیانه، آفریقا و دیگر نقاط جهان منطقه نفوذ خود را گسترش دهند. اما یک تازی آنها در صحنه و عرصه روابط بین المللی کاهش خواهد یافت. در منطقه خاورمیانه توافق امنیتی میان کشورهای عربی و جمهوری اسلامی ایران خواهد توانست نقش برجسته ای را برای کاهش نفوذ آمریکا و سایر دول غر بی ایفا کند.

وضعیت حاکم بر نظام بین الملل: قواعد حاکم بر نظام بین الملل از وضعیت تک قطبی خارج شده و بصورت چند اتحادیه ای در خواهد آمد. به نظر می رسد علاوه بر پیمان شانگهای و ناتو پیمانهای دیگری در سطح مناطق مختلفی مانند آفریقا و احتمالا آسیا را شاهد باشیم در چنین حالتی چهار پیمان نظامی و امنیتی کلان و چند پیمان امنیتی خرد منطقه ای می تواند گروه بندی ها را مشخص کند و رقابت ها در چارچوب چنین پیمانهای شکل می گیرد. اما مهمترین پیمانهای موجود همان پیمانهای ناتو و شانگهای خواهد بود که می تواند جهان را بگونه دیگری به دوران دوقطبی ببرد. تفاوت در چنین وضعیتی استقلال بیشتر کشورهای عضو پیمان خواهد بود اما بر خلاف دوران دوقطبی کمتر از لحاظ ایدئولوژیکی اعضای این پیمانها تحت تاثیر هم قرار خواهد داشت. بلکه دغدغه های امنیتی و منافع مشترک اعضا این پیمانها را در کنار یکدیگر نگاه خواهد داشت. نخستین شاهد این موضوع اقدام مشترک روسیه و چین در حمایت از دولت سوریه است. آنها اجازه ندادند تا سوریه قربانی دیگر سیاستهای نئو کانهای آمریکایی شود. این وضعیت می تواند منجر به ایجاد یک نظام جدید در عرصه بین المللی شود که در چنین ظرفیتی روسیه و چین به همراه دیگر کشورها همچون ایران خواهند توانست نقش مهمی را در عرصه بین المللی ایفا کنند. از سوی دیگر در عرصه اروپایی نیز به نظر می رسد کشورهای قدرتمند این منطقه نقش بیشتری را در عرصه سازمانهای بین المللی ایفا نمایند و احتمالا ایجاد یک پیمان دفاعی و امنیتی مشترک را نیز پی گیری و ادامه خواهند داد. بدین ترتیب با ظهور اتحادیه امنیتی مشترک خرد و کلان در عرصه بین المللی این اتحادیه ها خواهند بود که با یکدیگر در سطوح منطقه ای تعامل خواهد داشت. این نقش می تواند گاهی حتی فراتر از نقش سازمانهای بین المللی نیز باشد.

تغییر تدریجی صحنه روابط بین الملل

حسین طالبی / کارشناس ارشد
روابط بین الملل دانشگاه تهران /
عضو انجمن علمی مطالعات جهان

آهنگ حرکت نظام بین
الملل به سوی اتحادیه
های نظامی و امنیتی
است

ایران، چین و روسیه
نقش موثری در تحولات
خاورمیانه و دفاع از
سوریه دارند

همکاری صنعتی و بومی سازی تسلیماتی ترکیه

لیلا اسکندری / کارشناس ارشد علوم سیاسی /
عضو انجمن علمی مطالعات جهان

ترکیه برای فروش
تسلیمات خود آسیای
میانه را هدف قرار داده
است

ترکیه پس از ایالات متحده آمریکا، در بین کشورهای عضو ناتو، صاحب دومین قدرت نظامی است. در این گروه آمریکا با یک میلیون و چهارصد و بیست و هفت هزار نفر، بیشترین نیروی نظامی و ترکیه نیز با هفتصد و بیست هزار نفر نیرو که چهارصد و نود و پنج هزار نفر از آنان در قالب پیمان نامه ناتو خدمت می کنند، دومین ارتش پر شمار ناتو را داراست. ترکیه در سال ۲۰۱۱ چهارده و نیم میلیارد دلار هزینه تسلیحات داشته و از این حیث در پله هفتم مخارج نظامی کشورهای عضو ناتو ایستاده است. در این لیست آمریکا با هزینه سالیانه ۷۳۲ میلیارد دلار، انگلستان با ۶۳ میلیارد دلار و فرانسه با ۵۳ میلیارد دلار هزینه، در پله های نخست تا سوم ایستاده اند. با توجه به وابستگی دراز مدت ترکیه به کمک آمریکا، و بعضاً به دلیل پیشتازی آمریکا در صنایع نظامی، ترکیه همچنان هواپیما، هلی کوپتر، سیستم های جنگی الکترونیک و سیستم های موشکی پیشرفته مورد نیازش را از طریق فروش نظامی خارجی (FMS) یا از پیمانکاران دفاعی آمریکا از طریق فروش تجاری مستقیم (DCS) تأمین می کند.

با این حال، تمایل ترکیه به کاهش وابستگی اش به یک یا چند کشور موجب شکل گیری سیاست های تدارکاتی و صنعتی شده که با سیاست های آمریکا برای تولید مشترک و به اشتراک گذاری تکنولوژی در تضاد است. در نتیجه، ترکیه به طور روز افزونی به کشورهای مختلف پیشنهاد رقابتی برای تجهیزات دفاعی اش می دهد. ترکیه تمایل بیشتری به کشورهایی نشان می دهد که به اندازه آمریکا پیشرفته نیستند ولی در مذاکرات و به اشتراک گذاری تخصص منعطف تر هستند و در نتیجه برای سیاست بلندمدت خود کفایی صنعتی ترکیه مفیدتر هستند.

صنایع دفاعی ترکیه

ترکیه و آمریکا از دیرباز دارای سابقه همکاری در صنایع دفاعی هستند. به طور سنتی، بسیاری از جنگنده هایی که ترکیه از آمریکا خریداری کرده داخل خاک ترکیه و توسط صنایع هوایی TUSAS مونتاژ شده است، که بخشی از مالکیت آن متعلق به شرکت های آمریکایی لاکهید مارتین و جنرال الکتریک بود. این به ترکیه امکان دست یابی به صنایع دفاعی بومی را داد که اکنون این کشور را به یک تولیدکننده عمده در منطقه تبدیل کرده است. برای مثال، ترکیه تاکنون ۴۶ جنگنده F-۱۶ برای مصر مونتاژ کرده و تعداد بسیار بیشتری را برای اردن ارتقا داده است.

در سال ۲۰۰۵، صنایع هوایی دولتی ترکیه باقی مانده سهام TUSAS را خریداری کرد و از طریق ادغام، صنایع هوایی ترکیه (TAI) را تأسیس کرد، که نشانگر تأکید دولت بر افزایش توانایی تولید بومی است. سایر شرکت های دفاعی بزرگ ترکیه عبارتند از: (۱) آلسان، که تخصص آن در الکترونیک و نرم افزار است، (۲) راکتسون، که در حوزه موشکی تخصص دارد، و (۳) اتوکار، که حیطه فعالیت آن در وسایل نقلیه زمینی است. اهداف تدارکاتی ترکیه خواستار ۵۰ درصد تولید دفاعی بومی شد. این طرح استراتژیک همچنین خواستار حداقل ۵۰ درصد سود مستقیم یا غیرمستقیم از توافقنامه های تدارکاتی با ارزش حداقل ۱۰ میلیون دلار می شود.

تأکید بر تدارکات از کشورها و شرکت هایی که سودآور هستند، امکان تولید مشترک را فراهم می کنند، و مجوز صدور را در مرحله مزایده اعطا می کنند که این مسئله با قوانین صادرات اسلحه آمریکا در تضاد است، به ویژه هنگامی که فناوری حساسی بکار رفته باشد، و باعث شده کار شرکت های آمریکایی در امضای قراردادهای اینچنینی دشوارتر شود. بنابراین، ترکیه به دنبال سایر تأمین کنندگانی است که از لحاظ فناوری به اندازه آمریکا پیشرفته و قابل اطمینان نیستند، ولی در اشتراک فناوری و مذاکرات منعطف تر هستند، و در نتیجه برای اهداف بلند مدت ترکیه مبنی بر خودکفایی صنعتی مفیدتر هستند.

بلندپروازی های ترکیه برای داشتن توانایی دفاعی بومی به هواپیماهای بدون

سرنشین پهن پیکر و سیستم های دفاع موشکی نیز می رسد، اما برنامه های کنونی ترکیه نشان می دهند که در آینده نزدیک، ترکیه به دنبال به دست آوردن این تجهیزات و در صورت امکان سهم شدن در مونتاژ آن به این امید است که فناوری را دریافت کند و بنیان دانش و زیرساختی را بسازد که بازه زمانی تحقق طراحی و تولید بومی را کوتاه تر کند.

همزمان با افزایش خودکفایی امنیتی و بالا رفتن تعداد تجهیزات پیشرفته ساخت این کشور، افزایش درخواست های خارجی برای خرید تسلیحات ترکی موجب افزایش صادرات این کشور شده است.

تا به امروز، صنایع ترکیه تنها هشت پلتفرم را صادر کرده اند: از میان آنها می توان به موشک، پرتاب کننده راکت، بی سیم، وسایل نقلیه چرخ دار و ریلی، سیستم های الکترونیکی، شبیه ساز خلبان و قایق های گشت دریایی اشاره کرد. سیستم های الکترونیکی و شبیه سازهای خلبان به تنهایی موارد "برگ برنده"

ای را نشان می دهند که می توانند هزینه های ترکیه برای تولیدات بومی و همچنین مراکز تحقیقات و توسعه برای گسترش صنایع دفاعی کشور را تامین کنند.

دفتر مشاوره ای تدارکات دفاعی کشورهای هلند، پاکستان، امارات، کره جنوبی، الجزایر و بحرین را مقاصد تسلیحات ترکی می داند. علاوه بر این، در ژوئن ۲۰۰۸، وزیر تجارت خارجی ترکیه، منطقه آسیای میانه را هدفی بالقوه برای فروش تسلیحات میداندد.

همکاری های ترکیه و ایالات متحده

یکی از معیارهای سنجش همکاری آمریکا و ترکیه می تواند سطح مشارکت ترکیه با ناتو

در مقایسه با سایر اعضا باشد. معیار دیگر این همکاری، مشارکت نیروهای نظامی ترکیه و موجود بودن پایگاه های ترکیه برای آموزش ها، تمرین ها و ماموریت های خارج از ناتو که شامل آمریکا یا سایر اعضا است میباشد. تحت شرایط DECA آمریکا-ترکیه، موافقت دولت ترکیه برای استفاده آمریکا از اینجریلیک، سایر مراکز نظامی ترکیه، یا آب، خاک و آسمان کشور برای مقاصد آموزشی غیر عمومی خارج از چارچوب ناتو لازم است. این مقاصد می توانند شامل استفاده از پایگاه های مشترک خاک، آب یا آسمان برای برگزاری مانور در منطقه باشند، که معمولا برای آنها موافقت پارلمان لازم است. روابط نظامی طولانی مدت ترکیه و آمریکا حین جنگ سرد و پس از

آن مراحل مختلفی را پشت سر گذاشته است. تلاقی رویدادها طی دهه گذشته که شامل (۱) جنگ عراق در ۲۰۰۳ و پیامدهای آن بر تاثیرگذاری آمریکا در منطقه و جهان، (۲) افزایش مشارکت منطقه ای و جهانی ترکیه به دلیل رهبری حزب عدالت و توسعه (AKP) و تداوم رشد اقتصادی، (۳) تغییرات سیاسی در ترکیه که تاثیرگذاری ارتش را کاهش داد و مباحث عمومی جامعه را تغییر داد، موجب شکل گیری موقعیتی استراتژیک شده که در آن واگرایی بین اولویت های دفاعی آمریکا و ترکیه و تهدیدها در مقایسه با واگرایی های گذشته، برای بسیاری نشانگر مفاهیم بیشتری است.

تلاش های آمریکا برای بهره گیری از موقعیت ترکیه بین غرب و خاورمیانه، هم از لحاظ ژئوپولیتیک و هم نمادین/فرهنگی، بر برداشت های آمریکا و ترکیه از مزایای دوجانبه و ارتقای روابط تاثیرگذار است. برخی از مقامات و تحلیلگران معتقدند که حداقل در بعضی از زمینه ها نیاز آمریکا به ترکیه بیشتر است، با توجه به (۱) افزایش خودکفایی اقتصادی و نظامی

ترکیه، و (۲) آنچه آنها کاهش نسبی تاثیرگذاری آمریکا در منطقه و در سطح جهان همزمان با ظهور قدرت های جدید می دانند - به خصوص کسانی که اطلاعات دقیق تری از منطقه و نقش کلیدی تری برای امنیت آن دارند.

ترکیه ممکن است از هر اهرمی که دارد جهت ایفای نقش فعال تر همراه با متحدانش برای شکل دهی فرایندها، نتایج، و ساختارهای موسسات در پاسخ به تغییراتی که در نظم منطقه ای و جهانی می بیند استفاده کند. این موقعیت ها در پی تغییراتی که در منطقه از ژانویه ۲۰۱۱ ایجاد شده افزایش یافته اند، به خصوص کشورهای عربی که از دیرباز با آمریکا متحد بوده اند.

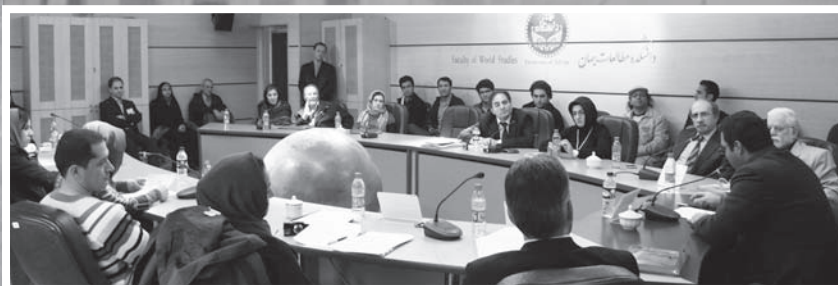
همکاری های دفاعی کنونی آمریکا - ترکیه، هم دو جانبه و هم در چارچوب ناتو، نشان دهنده علاقه مشترک در حفظ ثبات منطقه است، که نماد آن در مبارزه مشترک با PKK در شمال عراق و مشارکت ترکیه در ماموریت ISAF در افغانستان مشاهده می شود. نگرانی ها درباره ثبات موجب تشویق موافقت ترکیه با سیستم دفاع موشکی بالستیک (BMD) می شود که در مقابل تهدید احتمالی ایران عمل خواهد کرد. با این حال، ترکیه هنوز نمیداند که میزبانی این سیستم موجب افزایش ثبات می شود یا تحریک همسایگان را به دنبال خواهد داشت.

ترکیه تمایل دارد با کشورهای همکارایی کند که در اشتراک گذاری تخصص خود در حوزه نظامی منعطف ترزند

همکاری های دفاعی آمریکا - ترکیه نشان دهنده علاقه مشترک در حفظ ثبات منطقه است

همایش دو روزه «همگرایی ایران و ترکیه» تجربه گذشته، تصویر آینده»

همایش دو روزه «همگرایی ایران و ترکیه: تجربه گذشته، تصویر آینده» با مشارکت دانشگاه تهران، انجمن ایرانی مطالعات جهان و دانشگاه آتاتورک و با حضور سفیر ترکیه در ایران روزهای ۸ و ۹ آذر ۱۳۹۰ در دانشکده مطالعات جهان برگزار شد.

سیاسی و فرهنگی بین ایران و عثمانی در دوره نادرشاه» مقالات خود را ارائه دادند و دکتر نصراله صالحی و دکتر حسن حضرتی به عنوان کارشناسان این حوزه به ارائه دیدگاه های خود پرداختند.

در میزگرد چهارم به ریاست دکتر مهدی آهویی که به سیاست خارجی اختصاص داشت درباره نقش منطقه ای ایران و ترکیه در پرتو تحولات یک دهه اخیر بحث و تبادل نظر شد. خانم دکتر گلشن آیدین از دانشگاه آتاتورک با موضوع «تأثیر تحولات سیاست خارجی ترکیه بر روابط ایران- ترکیه»، دکتر اسداله اطهری با موضوع «نگاه ترکیه و ایران به بهار عربی» مقالات خود را ارائه دادند و دکتر محمد حسن خانی، به عنوان کارشناس این حوزه، دیدگاه های خود را درباره همکاری و رقابت ایران و ترکیه در عرصه منطقه ای بیان کرد. همچنین کارشناسان دکتر محمدعلی مهتدی، دکتر فرهاد عطایی و خانم پینار آریکان به بیان نظرات خود پرداختند.

در مراسم اختتامیه این همایش دکتر محمد رضا دهشیری، معاون سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی گفت: امیدوارم این همایش بتواند گامی در جهت تقارب دیدگاه های ایران و ترکیه در سطح بین الملل و منطقه ای باشد. به رغم برخی اختلاف نظرها در حوزه سیاسی، دو کشور می توانند بر اشتراکات فرهنگی تاکید کنند زیرا ایران و ترکیه متأثر از فرهنگ واحدی هستند.

معاون پژوهشی و آموزشی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در پایان تاکید کرد: ترجیح این است که ما و ترکیه به جای واژه همکاری از اصطلاح تعاون برای تعاملاتمان استفاده کنیم.

همچنین در پایان این همایش، دکتر مهدی آهویی، دبیر همایش در جمع بندی خود از همایش همگرایی ایران و ترکیه گفت: برگزاری این همایش قدم خوبی برای تعاملات آکادمیک ایران و ترکیه برداشتیم. وی افزود: در شرایطی که بسیاری از افتراق بین ایران و ترکیه می زنند ما تیتتر همگرایی را برای همایش برگزیدیم که این خود یکی از اختصاصات این حرکت بود.

در مراسم افتتاحیه همایش، آقای اومیت یاردیم، سفیر ترکیه در ایران این همایش را گامی در راستای گسترش روابط بین دانشگاهی دو کشور ایران و ترکیه توصیف کرد. در ادامه دکتر سعید رضا عاملی، رئیس دانشکده مطالعات جهان با عنوان «جهانی محلی شدن: قدرت و بی قدرتی فرهنگی؛ امنیت و ناامنی فرهنگ - پارادوکس تغییر و ثبات - ترکیه و ایران» سخنرانی کرد.

دکتر فخرالدین کورکماز، معاون دانشگاه آتاتورک دیگر سخنران مراسم افتتاحیه بود که همکاری دانشگاه های ایران و ترکیه را گامی در راه نزدیک شدن دو کشور به یکدیگر توصیف کرد.

در ادامه دکتر حجت اله ایوبی، رئیس مؤسسه فرهنگی اکو به این مطلب اشاره کرد که بدون همگرایی ایران و ترکیه استقرار ثبات در خاورمیانه امکان پذیر نیست.

میزگرد تخصصی اول، روز سه شنبه ۸ آذر به حوزه ادبیات اختصاص داشت و در آن تأثیر متقابل ادبیات فارسی و ترکی بر یکدیگر بررسی شد. در این میزگرد که به ریاست دکتر روح الله حسینی، عضو هیأت علمی دانشکده مطالعات جهان برگزار شد، دکتر متین آککوش، استاد دانشگاه آتاتورک با موضوع «روند روابط ادبیات ایرانی با ادبیات ترک در طول تاریخ» و دکتر حسین صدیق، با موضوع «تأثیر سبک صائب بر شعر عثمانی» سخنرانی کردند و خانم دکتر عمران آی کارشناس این میزگرد با موضوع «نگاهی کلی به فعالیت های ادبیات و زبان مشترک ترکی و ایرانی» نظرات خود را ارائه کرد.

در میزگرد تخصصی دوم که صبح روز چهارشنبه ۹ آذر به ریاست دکتر محمد سمیعی، عضو هیأت علمی دانشکده مطالعات جهان آغاز شد، موضوع نظام حقوقی مدرن در ترکیه از منظر داخلی و بیرونی تحلیل شد و دکتر فخرالدین کورکماز، استاد حقوق دانشگاه آتاتورک با موضوع «روند نظام حقوقی ترکیه و همخوانی ساختار لائیک با ساختارهای اجتماعی»، دکتر رضا پرتوی زاده و دکتر صادق علیزاده با موضوع «بررسی ابعادی از حقوق ترکیه با ایران» مقالات خود را ارائه دادند و دکتر جواد صالحی، کارشناس میزگرد به ارائه دیدگاه های خود پرداخت.

در میزگرد سوم به ریاست دکتر یونس نوربخش، موضوع فرهنگ میراث مشترک فرهنگی ایران و ترکیه در بستر تاریخی، بررسی شد. در این میزگرد آقای دکتر نعمت ییلدیریم، با موضوع «ادبیات و زبان فارسی در ترکیه از گذشته تا به امروز»، آقای دکتر رحیم رئیس نیا با موضوع «مناسبات

معاون دانشگاه آتاتورک: همکاری دانشگاه های ایران و ترکیه، گامی در راستای نزدیک شدن دو کشور است

رئیس موسسه فرهنگی اکو: بدون همگرایی ایران و ترکیه، ثبات در خاورمیانه امکان پذیر نیست

سفیر ترکیه در ایران: همایش ایران و ترکیه، گامی در راستای گسترش روابط میان دو کشور است

همایش "بیداری آمریکا و اروپا، جنبش وال استریت؛

نماد اعتراض به بحران و بی عدالتی"

در ادامه این همایش، دکتر هدر گانتی، استاد دانشگاه ایالتی فورد هم نیویورک آمریکا گفت: با توجه به بی‌اعتمادی مردم نسبت به دولت آمریکا در حل مشکلات، طبقه متوسط خواهان ایجاد شکل جدیدی از دموکراسی است و می‌خواهد توضیح ثروت و قدرت عادلانه باشد. بسیاری از مردم، دلیل حضور خود را در این جنبش اعتراض‌آمیز، نرخ بالای بیکاری، افزایش هزینه‌های تحصیلات دانشگاهی، نبود مراقبت‌های بهداشتی، خصوص‌سازی آموزش عمومی اعلام کردند.

دیگر سخنران مراسم افتتاحیه دکتر سعیدرضا عاملی، رئیس دانشکده مطالعات جهان، درباره نهضت آمریکایی وال استریت درباره آمریکا گرایبی، آمریکا سازی و آمریکایی بودن به ایراد سخن پرداخت. ایشان معتقدند که این یک حرکت اقتصادی صرف نیست بلکه یک حرکت سیاسی و فرهنگی است، اعتراضی به وضعیت غالبی که در آمریکا به وجود آمده است.

ایشان با اشاره به مولفه‌های قدرت گفت: مؤلفه اول این است که به وجود آمدن فضای مجازی، با یک تصاعد مجازی افزایش قدرت در جهان مواجه شده‌ایم. امروز شما می‌بینید گوگل به عنوان پدیده کالیفرنایی چگونه ۶۵ درصد سرچ دنیا را در انحصار خودش قرار داده است، چگونه پرتال‌های بزرگ کالیفرنیا امروز قلمروهای روزمره زندگی جهان را در انحصار

همایش "بیداری آمریکا و اروپا، جنبش وال استریت؛" نماد اعتراض به بحران و بی‌عدالتی" با همکاری دانشکده مطالعات جهان، انجمن ایرانی مطالعات جهان، موسسه مطالعات آمریکای شمالی و اروپا و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در روزهای دوشنبه و سه شنبه، اول و دوم اسفند ماه ۹۰ در پنج پانل در تالار حنانه دانشکده مطالعات جهان برگزار شد.

در ابتدای این همایش دکتر محمد باقر خرمشاد، رییس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با اشاره به نظریات جامعه‌شناسی الکسیس دو تکویل در کتاب «دموکراسی در آمریکا» گفت: به عقیده تکویل وقوع جنبشها از به هم خوردن ثبات در جامعه پدید می‌آید و در آمریکا هم نژاد سیاه و سفید هیچ وقت نمی‌توانند در کنار هم زندگی کنند. بنابراین می‌توان گفت یکی از شرایط وقوع انقلاب که فقدان شرایط مساوی و برابر برای همه است در آمریکا وجود ندارد و همین نابرابری‌هاست که به انقلاب‌ها اجازه بروز خواهد داد. در جوامع صنعتی شاهد تقسیم کار نامتوازن هستیم که این عدم توازن در تمام زوایای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی دیده می‌شود. بنابراین می‌توان گفت: این جنبش عکس‌العملی به نحوه تقسیم کار در جامعه صنعتی آمریکاست.

استاد دانشگاه نیویورک:
با توجه به بی اعتمادی
مردم نسبت به دولت
آمریکا، طبقه متوسط
خواهان ایجاد شکل
جدیدی از دموکراسی
است.

استاد دانشگاه کلرادو:
جنبش وال استریت
اعتراض به بی عدالتی
در جامعه آمریکاست

خود قرار داده اند. عامل دوم ظهور مفهومی است به نام «نانو مجازیت» نانو تکنولوژی صنعت کوچک سازی پدیده هاست. اگر یک نظام قدرت بتواند جهان را آنقدر کوچک کند که زیر "موس" خودش بیاورد آن وقت خیلی امکان مدیریت بالای تخریب و جهت دهی فراهم می شود. امکان تغییر جهان در سطح وسیعی فراهم می شود. این قدرتی است که در این محیط امکانش هست ولی در محیط فیزیکی امکانش وجود ندارد. پدیده سوم قدرتی، "وبی وود" است. امروز فضای مجازی در بعضی از عرصه ها فضای ۸۵ درصدی زندگی است. قدرت این محیط قدرت بسیار بزرگی است. لذا با توجه به این دیدگاه ما با دو فضایی شدن همه ظرفیتهای جهان مواجه شده ایم.

وی در پاسخ به این سؤال که چه معرفتی بر امریکای ۱ درصدی حاکم است؟ اظهار کرد: باید گفت تفکر استثناء گرایی بر اندیشه آمریکایی یک درصد حاکم است. جهان و جهان سیاست مسیر عقلانی طی نمی کند. واقعا مسیر جهالت و بربریت را طی می کند. به انحصار در آوردن نهادهای بین المللی سیاسی مثل سازمان ملل، در سازمان ملل هم یک شورای امنیتی ایجاد شده.

وی در پاسخ به این پرسش که چه نهادهایی را فضای یک درصدی ایجاد کرده است گفت: پاسخ این پرسش توسعه دموکراسی در جهان است.

وی گفت: به نظر من دموکراسی کردن جهان از دیدگاه آمریکایی اهانت به مردم جهان است. اصلا نگاهی که ما بقیه را غیرمتمدن بدانیم، توهین آمیز است. اینکه آمریکایی ها از توسعه دموکراسی در کشورهای دیگر صحبت می کنند، واقعا اهانت به ملت های دیگر است.

هر ملت حوزه فرهنگی و سیاسی بومی خود را دارد. اگر به دولت آمریکا بگوییم سیاست جمهوری اسلامی را دنبال نکند، اعتراض می کنند. می گویند ما تاریخی داریم، روشی داریم برای زندگی مان و ایران منطق و سنت خودش را دارد. بر مبنای سنت پیغمبر اسلام می خواهد زندگی کند. بر مبنای نص الهی می خواهد

زندگی کند. به دنبال روش جامع زندگی یعنی توجه همزمان به عقلانیت و معنویت است.

در منطق آمریکایی دموکراسی یک ابزار است. ابزاری است که پشتش تفنگ است. آخر چه گونه می شود هم از دموکراسی صحبت کرد، هم جنگ فراگیر ایجاد کرد. این مسئله در حوزه علم هم وجود دارد. به نظر حتی نهاد علم هم در آمریکا از نگاه استثنائگرایانه سالم نمانده است. نهاد علم هم حتی به نوعی استانداردها و روش های تفکری را نهادینه کرده گو اینکه علم مطلق است می دانید اگر علم را مطلق نکنیم آن را انکار کرده ایم. علم طبیعتش در تغییر است.

دکتر عاملی در پایان یادآور شد: بین لایه مردم و لایه قدرت دارد فاصله می افتد و این فاصله را شما در اروپا و آمریکا و هر جایی که سیاست سلطه آمیز بر مردم وجود دارد جدی تر شده است. البته دو عنصر آگاهی و کاهش عصبیت بیداری جهانی را به وجود آورده است. مردم جهان را بر علیه جامعه یک درصد سلطه گرا بسیج کرده است.

در پایان مراسم افتتاحیه این همایش دکتر ادريس سماوی حامد، عضو هیات علمی گروه فلسفه دانشگاه ایالتی کلرادو نیز جنبش وال استریت را اعتراض به بی عدالتی در جامعه آمریکا دانست و گفت: بسیاری از مردم آمریکا از نابرابری اجتماعی آگاه و متوجه شده اند که یک درصد جامعه کل ثروت را در دست دارد.

همایش یک روزه "بیداری اسلامی در جهان عرب" با شرکت صاحب نظران داخلی و خارجی و مشارکت "انجمن ایرانی مطالعات جهان"، "سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی" و "مجمع صلح جهانی" و "دانشکده مطالعات جهان" روز یکشنبه هشتم اسفند ماه ۱۳۸۹ در محل تالار حنانه این دانشکده برگزار گردید.

در این نشست، سخنرانان در سه جلسه طی صبح و بعد از ظهر، وجوه مختلف تحولات جاری را برسنجیده و ابعاد، ریشه ها و پیامدهای این حرکت عظیم مردمی را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و آثار و نتایج آن و تأثیرات این خیزش بر جبهه پایداری و مقاومت را به بررسی نشستند. این همایش مورد استقبال مناسب اساتید و دانشجویان و اصحاب رسانه قرار گرفت.

در ابتدا دکتر عاملی ریاست محترم دانشکده ضمن خیر مقدم به حضار به بیان علل ضرورت برپایی چنین همایشی در دانشکده مطالعات جهان پرداختند و سپس با اشاره به طرح موضوع بیداری اسلامی از سوی مقام معظم رهبری، آن را مقدمه ای برای بیداری انسانی در غرب عنوان نمودند. رئیس دانشکده مطالعات جهان با اشاره به قیام های اخیر در جهان عرب اظهار داشت آیا انسان ذاتا موجودی قیام کننده است؟ وی در پاسخ و توضیح این پرسش افزود: به نظر می رسد که انسان ذاتا موجودی آرامش طلب است و زمانی به قیام وادار می شود که نوعی بی توازن و بی عدالتی پیرامونش را فرا گرفته باشد و چنین وضعیتی او را به عمل اعتراضی وامی دارد و در نقطه اوج ظلم دست به قیام می زند. دکتر عاملی ادامه داد: حال

باید دید که علت قیام دسته جمعی چیست؟ زمانی که جامعه به وضعیتی می رسد که مناسب شأن انسانی نیست قیام شکل جمعی به خود می گیرد؛ زمانی که در واقع بی عدالتی «بودن و هستی انسانی و الهی» را نشانه می گیرد، مسئله فراگیر می شود و با یک نهضت جمعی مواجه می شویم.

دکتر کمال هلباوی سخنگوی سابق اخوان المسلمین دیگر سخنران این همایش بود که با تشکر از دعوت مجدد وی به ایران به تشریح وقایع از منظر اخوان المسلمین و جایگاه این جنبش در میان کشورهای عرب پرداخت. دکتر الهباوی با اشاره به ادعای غربی ها در حمایت از دموکراسی گفت: حمایت غربی ها از دموکراسی دروغین است ما در اسلام شورا را داریم که احترام و کرامت همه را حفظ می کند. سخنگوی سابق جنبش اخوان المسلمین مصر با اشاره به فتوای برخی از علمای حکومتی در رابطه با حرام بودن اعتراض و انقلاب گفت: جنبش اخوان المسلمین مخالف این گونه فتواها است زیرا اعتراض حرام اعلام می شود ولی بی عدالتی حرام نیست.

سخنران بعدی این همایش مدیر کمیسیون حقوق بشر اسلامی بود. مسعود شجره، با ذکر این نکته که افکار و سخنان امام خمینی (ره) در میان ملت های اسلامی زرمه می شود، گفت: امروز مردم مصر، لیبی، الجزایر، بحرین و غیره سخنان امام را در شعارها و خواسته های خود بیان می کنند، ملت های اسلامی در موقعیت کنونی این پیام امام (ره) که بزرگترین جهاد ایستادن در مقابل حکومت های ظالم است، دریافته اند. مدیر کمیسیون حقوق بشر اسلامی با بیان اینکه مردم غرب نباید از اسلام بترسند، عنوان کرد: آنها نباید اسلام را مساوی تروریسم بدانند، اسلامی که انسان ها را رهایی می بخشد و می خواهد انسان برده و بنده غرب نباشد، برای استکبار ترسناک است.

محمد ایرانی سفیر سابق ایران در اردن سخنران بعدی بود که تاریخ مختصر روابط هیات حاکمه با آمریکا و اسرائیل را ذکر و نحوه تعامل دولت با مخالفانش طی سالهای گذشته را به تصویر کشید. سفیر پیشین کشورمان در اردن با اشاره به تحولات فعلی در اردن گفت: جریانهای اخیر از ابتدای شروع در سه بخش جبهه امل اسلامی، سندیکاهای صنفی و احزاب چپ تقسیم می شدند. پیش از این هم معارضان اردنی به صورت کم رنگ و با مطالبات معیشتی و صنفی تظاهراتی را برگزار می کردند. اما اکنون علاوه بر مخالفان سنتی، جوانان هم وارد صحنه شدند و اعتراضات مقطعی به اعتراضات مستمر تبدیل شده است و سقف مطالبات در سه رده اصلاحات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی بود افزایش یافته است. امروز این سطح مطالبات از این مرحله

"بیداری اسلامی در جهان عرب"

هم افزایش یافته و وارد مورد خطاب قرار دادن دربار شده است و تظاهرکنندگان تعدیل اختیارات پادشاه را خواستار هستند.

دکتر حمید احمدی آخرین سخنران نشست صبح بود که به بررسی سوابق جنبش های اسلامی در جهان عرب پرداخت. استاد دانشگاه تهران با اشاره به گرایش های مختلف در میان اسلامگرایان و تبیین ویژگی های اسلامگرایان میانه رو افزود: آنها موقعیت اجتماعی زیادی در میان مردم دارند و مبارزه مسالمت آمیز برای اجرای گام به گام شریعت اسلام استراتژی آنها است. احمدی با بیان اینکه در گذشته بسیاری از جنبش های اسلامگرا توسط حاکمان سرکوب می شد، اظهار داشت: امروز اسلامگرایان در عین داشتن استراتژی مشخص، با توجه به شرایط تاکتیک های مختلف انتخاب می کنند، زیرا تجربه تلخ سرکوب گروه های اسلامگرا آنها را محتاط و در عین حال به موفقیت روزافزون امیدوارتر کرده است.

نشست دوم همایش بیداری اسلامی در جهان عرب بعد از ظهر و با سخنرانی دکتر احمد امیری، دکتر مجتبی رحماندوست، دکتر حسن عابدینی و محمد فرازمند برگزار شد.

دکتر احمد امیری، عضو شورای عالی امنیت ملی با اشاره به تحولات اخیر در خاورمیانه گفت: تبدیل اسلام به عنوان ایده حاکمیت که پیش از این توسط جمهوری اسلامی ایران مطرح شده بود از مهم ترین دلایل خیزش ملت ها در خاورمیانه است. وی با اشاره به تلاش دشمنان بر نشان دادن رویکرد غیراسلامی خیزش ملت های

عرب افزود: برگزاری نماز و معرفی مساجد به عنوان کانون های قیام در کشورهای درگیر خیزش، خود گواه بر رویکرد اسلامی قیام هاست و یکی دیگر از افتخارات انقلاب است

زیرا ایده ای را که ایران به مدت ۳۳ سال بر آن تأکید داشته امروز در حال فراگیر شدن در خاورمیانه است.

دیگر سخنران این نشست مجتبی رحماندوست، دبیر کل جمعیت دفاع از ملت فلسطین بود. وی با بیان این که رژیم صهیونیستی از آینده منطقه

به شدت ترسیده است، گفت: این رژیم تصور نمی کرد به سرعت این قیام ها در کشورهای مختلف اسلامی، کشورهای دیکتاتوری که روابط نزدیکی با اسرائیل داشتند، گسترش یابد. وی با اشاره به اینکه ایمان مردم نسبت به سرنوشتی رژیم های وابسته کشورشان سرمایه بزرگی است، اظهار داشت: مردم کشورهای اسلامی ایمان قاطع به سرنوشتی رژیم های دیکتاتور خود دارند، سال ها سلطه دیکتاتورها بر ملت های مسلمان در طی سال های گذشته فراموش شده بود، اما امروز قیام های مردمی منسجم شده است.

حسن عابدینی، مدیر پیشین شبکه العالم، با اشاره به تاثیر رسانه ها در تحولات اخیر گفت: رسانه ها در شکل گیری و استمرار دور تازه بیداری ملت های اسلامی نقش کانونی داشته و افزایش تاثیر گذاری رسانه های منطقه و کاهش نقش رسانه های فراملیتی از ویژگی های این مرحله است.

آخرین سخنران نشست دوم محمد فرازمند، سفیر سابق ایران در بحرین بود. وی در با اشاره به قیام مردمی در بحرین اظهار داشت، در بحرین نیز مانند دیگر کشورهای عربی جوانان و مردم بحرین از رهبران معارض پیش رفته و حتی آنها را جلو زده اند، به گونه ای که

در ابتدا رهبران معارض مواضع تندى علیه دولت به کار نمی بردند، اما پس از شبیخون دولت در سومین روز تظاهرات به مردم، سقف مطالبات افزایش پیدا کرد.

نشست سوم با سخنرانی رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی آغاز شد. خرمشاد با تأکید بر اینکه بر پیروزی یک ایدئولوژی در سرزمینی، آن ایده در سایر سرزمین های همسو که دارای فرهنگی نزدیک است منتشر می شود، اظهار داشت: بدون در نظر گرفتن انقلاب اسلامی ایران، نمی توان آنچه امروز در جهان عرب رخ می دهد را تحلیل کرد. وی مقاومت های اسلامی در لبنان و فلسطین را برگرفته از انقلاب اسلامی دانست که سبب شکل گیری تحولات در جهان عرب شده است.

در ادامه این نشست، محمدعلی مهتدی - کارشناس مسائل خاورمیانه - درباره خاورمیانه اسلامی و غرب اظهار کرد: اکنون یک سونامی در منطقه رخ داده است که در واقع صحنه جدیدی از تاریخ را رقم زده که با گذشته بسیار متفاوت است. وی با اشاره به خاورمیانه اسلامی، گفت: هویت این منطقه اسلامی بوده و تمدن اسلامی در این منطقه رشد کرده و مردمان آن مسلمان هستند. مسئله هویت بسیار مهم است و در طول تاریخ افرادی مانند آتاترک و رضاخان تلاش کردند که این هویت اسلامی را از بین ببرند. از سوی دیگر کشورهای عربی نیز تلاش کردند که هویت قومی عربی را به جای هویت اسلامی ترویج دهند، اما بعد از انقلاب اسلامی، بیداری اسلامی و اسلامگرایی آغاز شد.

دکتر محمدعلی آذرشب، استاد دانشگاه و مشاور وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی درباره به هم پیوستگی جهان عرب و ایران اظهار کرد،

تبدیل اسلام به عنوان ایده حاکمیت، مهمترین دلایل خیزش ملت ها در خاورمیانه است

پدیده امروزی یک پدیده احیا و بیداری است. در واقع احیا هدف اسلام بوده و تمام کسانی که برای نجات ملت های اسلامی حرکت کرده اند، قیام های احیاگر را پیش برده اند. وی با بیان اینکه احیا یکی از مؤلفه های اسلامی است، ادامه داد: در واقع با انجام احیای اسلامی، فرهنگ اسلامی پویا

شد و تمدن اسلامی به وجود آمد. نباید خود را مجزا از جهان اسلام دانست، باید روحیه تمدن اسلامی ایجاد شود، زیرا اگر بخواهیم با پرچم شیعه - ایرانی تعامل کنیم، در این صورت مشکلاتی به وجود می آید، به همین دلیل باید وحدت اسلامی ایجاد شود. وی افزود، در جهت به هم پیوستگی جهان عرب و ایران می توان به حضور سیدجمال و کواکبی در جهان عرب، نواب صفوی و آیت الله کاشانی در مصر و در نهایت حضور انقلاب اسلامی ایران در سودان و دیگر مناطق جهان اشاره کرد.

همچنین در ادامه این نشست، دکتر عبدالامیر نبوی، کارشناس مسائل خاورمیانه، درباره تحولات دنیا، ریشه ها و زمینه ها گفت: خاورمیانه عربی در دو ماه گذشته شاهد رویدادهای بسیار مهم بوده که نقطه عطفی را در حیات سیاسی و اجتماعی منطقه رقم زده است. اگرچه هر یک از این کشورها ویژگی های خاص اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود را دارند، اما به نظر می رسد وجه مشترک همه این ناآرامی های اخیر، انباشت نارضایتی از وضعیت سیاسی و اقتصادی حاکم در کنار افزایش سطح سواد و دسترسی به رسانه های جدید است.

تشکیل گروه های مطالعاتی فلسطین و ترکیه
گروه های مطالعاتی فلسطین و ترکیه در انجمن مطالعات جهان تشکیل شدند.

به منظور آشنایی هرچه بیشتر اعضای محترم انجمن با این دو حوزه مطالعاتی، گروه های مطالعاتی فلسطین و ترکیه به همت انجمن تشکیل شده و فعالیت خود را به زودی آغاز می کنند.

گروه فلسطین که اعضای آن را جمعی از دانشجویان علاقه مند به این حوزه مطالعاتی تشکیل می دهند در صدد است با برگزاری دوره ها و کارگاه های تخصصی زمینه آشنایی علاقه مندان با فلسطین، رژیم صهیونیستی و روند تشکیل آن، زبان های عربی و عبری و سایر مسایل مربوط به این حوزه را فراهم کند.

همچنین گروه مطالعاتی ترکیه که با همکاری محققان مرکز مطالعات خاورمیانه تشکیل شده است، به زودی برنامه کارگاه های تخصصی خود را در زمینه ترکیه شناسی اعلام خواهد کرد. این گروه همچنین هماهنگی هایی را برای ایجاد بانک اطلاعاتی و کتابخانه تخصصی ترکیه شناسی انجام داده است که مراتب آن متعاقبا به اطلاع اعضای محترم خواهد رسید.

برنامه های انجمن در سال ۱۳۹۱

پس از برگزاری نخستین مجمع عمومی و انتخابات، هیات مدیره انجمن با برگزاری جلسات متعدد به برنامه ریزی برای فعالیت های آینده انجمن پرداختند. با توجه به تازه تاسیس بودن انجمن، بخشی از این برنامه ها مربوط به ایجاد ساختار و بستر مناسب برای فعالیت انجمن و بخش دیگری متوجه آغاز فعالیت های پژوهشی و آموزشی در زمینه مطالعات جهان می باشد. اهم برنامه های تصویب شده در هیات مدیره برای سال ۱۳۹۱ به شرح زیر می باشد:

□ ایجاد شاخه های دانشجویی انجمن در سایر دانشگاه ها

□ تاسیس گروه های مطالعاتی با سرپرستی اعضای هیات علمی انجمن و عضویت اعضای پیوسته و دانشجویی

□ برگزاری همایش های بین المللی و ملی با موضوعات روز و کشورشناسی از طریق سازمان های ذینفع

□ برگزاری نشست ها و جلسات سخنرانی موضوعی کاربردی با دعوت از اعضای هیات علمی انجمن و دانشگاه ها

□ انتشار خبرنامه چاپی و الکترونیکی

□ ساماندهی و جذب اعضای جدید با همکاری اعضای فعلی

□ برگزاری کارگاه های مورد نیاز اعضا

□ عقد قرارداد و تفاهم نامه باموسسات و سازمانهای مرتبط

□ راه اندازی سایت و به روز نگه داشتن مخاطبان

□ عضویت در سایت های مراکز تحقیقاتی بین المللی با محوریت گروه های مطالعاتی و به صورت منظم

دیدار رئیس انجمن علوم سیاسی ایران با

هیات مدیره انجمن مطالعات جهان

جناب آقای دکتر مقصودی، ریاست محترم انجمن علوم سیاسی ایران، در سومین جلسه هیات مدیره انجمن مطالعات جهان حضور یافت.

در این جلسه که به منظور تبادل نظر و بررسی محورهای همکاری مشترک میان دو انجمن برگزار شد، طرفین بر ظرفیت های متعدد برای همکاری مشترک تاکید کردند. همچنین دکتر مقصودی به بیان چگونگی تاسیس انجمن علوم سیاسی و مشکلات موجود بر سر راه انجمن ها اشاره کرد و خواهان عقد تفاهم نامه مشترک برای تقویت همکاری های دوجانبه میان دو انجمن شد که مورد استقبال اعضای هیات مدیره انجمن ایرانی مطالعات جهان قرار گرفت.

گزارش همایش مقاومت بیداری اسلامی و آزادی فلسطین

همایش مقاومت، بیداری اسلامی و آزادی فلسطین با مشارکت انجمن ایرانی مطالعات جهان، نهادهای غیر دولتی حامی آزادی فلسطین و دانشگاه امام صادق (ع) روز دوشنبه ۲۲ مرداد ماه در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی برگزار شد.

در ابتدای جلسه، دکتر دهشیری دبیر همایش، با اشاره به نقش فرهنگ مقاومت در دفاع از کرامت و هویت اسلامی بر تبیین گفتمان آزادسازی فلسطین به عنوان نماد عزت خواهی مسلمانان تاکید کرد. وی همچنین شناخت فرصت ها و تهدیدهای پیش روی جهان اسلام در زمینه فلسطین را با توجه به امواج بیداری اسلامی در منطقه ضروری دانست.

در ادامه دومین سخنران همایش، دکتر خرمشاد ریاست سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، بر این نکته تاکید کرد که خداوند مظلوم را در برابر ظالم رها نمی کند. قاعده این است که در برابر ظلم نباید سر خم کرد. در این سال ها استمرار مقاومت منجر به یک بیداری در جهان اسلام شد گرچه بعضی رهبران جنبش های اخیر خاورمیانه در ابتدا اندکی با محافظه کاری به این موضوع پرداختند، اما همچنان مسأله اصلیشان است؛ زیرا مسأله فلسطین برای جهان اسلام هویتی و حیثیتی است.

سومین سخنران همایش، دکتر شیخ الاسلام دبیر کنفرانس بین المللی حمایت از انتفاضه فلسطین گفت: امروز می بینیم اسرائیلی که قرار بود روز به روز بزرگ تر شود، کوچک و کوچک تر می شود. آن ها در ابتدا تا بیروت پیش رفته بودند و در همان زمان بود که مقاومت رسماً متولد شد و ادامه پیدا کرد تا جایی که امروز از سخنان رهبر مقاومت اسلامی هراسناک می شود.

در ادامه، اسماعیل هنیه، نخست وزیر دولت مردمی فلسطین، در ارتباط تصویری با حضار راهبرد های جریان مقاومت در مقابله با اشغالگران را برشمرد و گفت: همه ما ملتزم بر این کاریم که سرزمین های فلسطینی باید آزاد شود. وی با تاکید بر ضرورت احقاق حقوق همه

فلسطینیان گفت: علی رغم تلاش دشمن بر تضعیف مقاومت، فلسطین آزاد خواهد شد

دیگر سخنران این جلسه آقای صلاح الزواوی، سفیر فلسطین در تهران، به مسأله "وحدت" در برخورد با موضوع فلسطین اشاره کرد و گفت: موضوع فلسطین استحقاق این را دارد که مسلمانان از همه بحث های ثانوی و تعبیر متعدد از مسائل گذشته، در این راه باهم متحد باشند.

پنجمین سخنران این نشست، دکتر بروجردی، رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی، بود. وی گفت: لازم است در زمینه فلسطین نگاهی به دیدگاه های امام خمینی بیندازیم. در همه نوسانات و اتفاقات مربوط به فلسطین، امام همواره خط مستقیمی داشت و هرگز از آن عدول نکرد. ایشان بر خلاف تفکر مادی معمول با بینشی الهی با این مسأله برخورد کرد.

در این نشست همچنین ناصر ابوشریف و خالد قدومی، نمایندگان جهاد اسلامی و حماس، سخنرانی کردند. آقای ابوشریف اظهار داشت: همانطور که امام خمینی گفته است اسرائیل غده ای سرطانی است و همه مسلمانان باید برای از بین بردن آن تلاش کنند. او درک درستی از مسأله فلسطین داشت و آن را مسأله کل مسلمانان قلمداد می کرد. زیرا اگر یک عامل مشترک باشد که بتواند مسلمان مصری، تونسسی، آفریقایی و آسیایی را متحد کند مسأله فلسطین خواهد بود.

